

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

**Změny ve vývoji zahraničního obchodu České republiky
se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního
Irska po Brexitu**

Thi Phuong Nguyenová

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Thi Phuong Nguyenová

Podnikání a administrativa

Název práce

Změny ve vývoji zahraničního obchodu České republiky se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku po Brexitu

Název anglicky

Changes in the development of the Czech Republic's foreign trade with the United Kingdom of Great Britain and the Northern Ireland after Brexit

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit dopady Brexitu na zahraniční obchod Velké Británie s Českou republikou z pohledu České republiky v časovém horizontu postihujícím období před a po odchodu země z EU

Metodika

Teoretická část práce bude zpracována na základě studia odborné literatury pro obecný popis problematiky Brexitu. Hlavní částí bude studium a zpracování vědeckých článků autorů, na základě, kterých budou autoři rozděleni do několika skupin dle jejich názorů před samotným Brexitem. Praktická část práce bude vycházet z výpočtů a komparativní analýzy mezinárodního obchodu z časového úseku před Brexitem (roky 2016,2017) a po Brexitu (roky 2020, 2021, 2022).

Doporučený rozsah práce

40

Klíčová slova

Brexit, zahraniční obchod ČR, strukturální změny

Doporučené zdroje informací

AHMED, Tawhida a Elaine FAHEY. 2019. On Brexit: Law, justices and injustices. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. ISBN 978-1-78990-300-3

CLARKE, Harold D., Matthew GOODWIN a Paul WHITELEY. 2017. Brexit: Why Britain Voted to Leave the European Union. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 978-1-107-15072-0.

Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Eurostat [online]. Dostupné také z: <https://ec.europa.eu/eurostat>

KOWALSKI, Arkadiusz Michał. 2018. Brexit and the Consequences for International Competitiveness. Cham: Palgrave Macmillan. ISBN 978-3-030-03245-6.

MAREK, Jaromír. 2019. Drama zvané brexit. Praha: Radioservis. ISBN 978-80-88286-10-3.

The World Bank [online]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org>

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Lubomír Cívín, CSc., MBA

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 12. 10. 2022

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 05. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Změny ve vývoji zahraničního obchodu České republiky se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska po Brexitu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Lubomíru Cívínovi, CSc., MBA za vedení mé bakalářské práce a za poskytnuté rady a připomínky, které mi pomohly k vypracování této práce.

Změny ve vývoji zahraničního obchodu České republiky se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska po Brexitu

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit dopady Brexitu na zahraniční obchod Velké Británie s Českou republikou z pohledu České republiky v časovém horizontu postihující období před a po odchodu země z Evropské unie.

Teoretická část práce shrnuje a popisuje problematiku Brexitu, od historického kontextu, referenda o Brexitu, po proces výstupu země z Evropské unie. Následně porovnává možné varianty Brexitu a nastávající obchodní dohody. Vzhledem k aktuálnosti tématu, jsou dále zpracovány prognózy a odhady autorů odborných studií, reportů a publikací, týkající se dopadů Brexitu na ekonomiku a zahraniční obchod.

Praktická část práce vychází z výpočtů a komparativní analýzy zahraničního obchodu z časového úseku před Brexitem a po Brexitu. Jsou sledovány změny vybraných hlavních ukazatelů zahraničního obchodu v období let 2016–2022. Analýzou získaných dat jsou dále porovnávány změny teritoriální a komoditní struktury obchodu. Na základě získaných poznatků je provedena SWOT analýza, která identifikuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby pro budoucí obchodní spolupráci mezi Českou republikou a Velkou Británií po Brexitu.

Klíčová slova: Brexit, zahraniční obchod ČR, strukturální změny

Changes in the development of the Czech Republic's foreign trade with the United Kingdom of Great Britain and the Northern Ireland after Brexit

Abstract

The aim of this bachelor's thesis is to evaluate the impact of Brexit on the foreign trade of Great Britain with the Czech Republic from the perspective of the Czech Republic in the time horizon affecting the period before and after the country's departure from the European Union.

The theoretical part of the thesis summarizes and describes the Brexit issue, from the historical context, the Brexit referendum, to the process of the country's exit from the European Union. It then compares the possible options of Brexit and the upcoming trade agreements. Due to the topicality of the topic, forecasts and estimates of the authors of expert studies, reports, and publications, regarding the impact of Brexit on the economy and foreign trade are elaborated.

The practical part of the thesis is based on calculations and comparative analysis of foreign trade from the pre-Brexit and post-Brexit periods. Changes in selected main indicators of foreign trade in the period 2016–2022 are tracked. Changes in the territorial and commodity structure of trade are further compared, by analysing the data obtained. Based on the findings, a SWOT analysis is conducted to identify strengths, weaknesses, opportunities, and threats for future trade cooperation between the Czech Republic and Great Britain after Brexit.

Keywords: Brexit, foreign trade of the Czech Republic, structural changes

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Brexit.....	12
3.1.1 Historický kontext.....	12
3.1.2 Britské opt – outy.....	14
3.1.3 Cesta k referendu	16
3.1.4 Referendum.....	17
3.1.5 Proces vystoupení země z Evropské unie	20
3.1.6 Očekávané scénáře odchodu Velké Británie z Evropské unie.....	21
3.1.7 Obchodní dohody mezi Velkou Británií a Evropskou unií po Brexitu.....	26
3.2 Odborné názory autorů k tématu dopadů Brexitu	28
4 Vlastní práce.....	34
4.1 Analýza vývoje zahraničního obchodu České republiky s Velkou Británií	34
4.1.1 Obchodní výměna zboží mezi Českou republikou a Velkou Británií	34
4.1.2 Strukturální změny obchodu	38
4.1.3 Vývoj kurzu britské libry a české koruny	48
4.1.4 Zahraniční platební styk.....	49
4.1.5 Přímé zahraniční investice Velké Británie v České republice	50
4.1.6 Ekonomický vývoj	51
4.2 SWOT analýza	53
5 Výsledky a diskuse	57
6 Závěr.....	59
7 Seznam použitých zdrojů	61
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	67
8.1 Seznam obrázků	67
8.2 Seznam tabulek	67
8.3 Seznam grafů.....	67
8.4 Seznam použitých zkratk.....	68

1 Úvod

Velká Británie má dlouhou historii postojů k Evropské unii, která se vyvíjela již od jejího vstupu v roce 1973. Přestože je tato země geograficky součástí Evropy, vnímala se zdejší populace často jako oddělený národ s vlastní identitou a odlišný od ostatních evropských států. Tato identita byla často spojována s britským euroskepticismem, který zdůrazňoval rozdíly mezi britskými a kontinentálními hodnotami a tradicemi.

Ke změně a narušení stability Evropské unie došlo 23. června 2016, kdy se britští občané v celostátním referendu rozhodli odhlasovat ukončení členství Spojeného království Velké Británie a Severního Irska v Evropské unii. Brexit neboli termín pojmenovávající vystoupení Velké Británie z Evropské unie, byl předmětem jednoho z nejvýznamnějších politických a ekonomických rozhodnutí v historii země. Důsledky této události jsou mnohostranné, včetně ekonomických, právních, obchodních či politických otázek, které ovlivňují jak Velkou Británii samotnou, tak i Evropskou unii jako celek. Především kvůli ekonomické síle a významu Velké Británie jako obchodního partnera se obavy o budoucnost evropského obchodu staly zcela oprávněnými. Ke dni 1. února 2020 se Velká Británie stala třetí zemí. Od tohoto data se očekávalo, že se obchodní a politické vztahy mezi Velkou Británií a zeměmi Evropské unie dramaticky změní. Tyto změny vyvolaly mnoho otázek a pochybností ohledně budoucnosti evropské integrace a způsobu, jakým bude britský odchod ovlivňovat obchodní dynamiku mezi členskými státy.

Dále je nutné také podotknout, že faktory ovlivňující vztahy mezi Velkou Británií a Evropskou unií nejsou pouze omezeny na Brexit, ale i pandemií Covid-19. Brexit vedl k ekonomické nejistotě a ztrátě obchodních vztahů se zeměmi Evropské unie, zatímco pandemie zapříčinila pokles ekonomického růstu a významné ztráty v mnoha odvětvích zemí po celém světě.

Česká republika, jako jedna z členských zemí Evropské unie, se taktéž nevyhne dopadům a změnám, které s sebou tento krok přináší.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je vyhodnotit dopady Brexitu na zahraniční obchod Velké Británie s Českou republikou z pohledu České republiky v časovém horizontu postihující období před a po odchodu země z EU.

2.2 Metodika

Teoretická část práce na základě studia odborné literatury, odborných článků a publikací mezinárodních organizací shrnuje problematiku Brexitu. Použita je především metoda deskripce. Je zde definován pojem Brexit, dále se práce zaměřuje na historický kontext připojení Velké Británie k Evropské unii. Následně se věnuje samotnému procesu referenda, kde popisuje cestu k tomuto rozhodnutí a jeho výsledky. Součástí teoretické části práce je také popis a porovnání možných variant Brexitu a nastávajících obchodních dohod. Ve druhé části byly, vzhledem k aktuálnosti tématu, studovány a zpracovány prognózy a odhady autorů odborných studií, reportů a publikací týkající se dopadů Brexitu na ekonomiku a zahraniční obchod.

Praktická část práce vychází z výpočtů a komparativní analýzy zahraničního obchodu z časového úseku před Brexitem a po Brexitu, tedy v období let 2016–2022. Analýzou získaných dat porovnává postavení Velké Británie mezi obchodními partnery České republiky. Následně sleduje změny v obchodní výměně zboží v období let 2012–2022. V rámci praktické části práce jsou dále porovnávány změny v rámci teritoriální struktury a komoditní struktury obchodu, sledován vývoj kurzu, přímé zahraniční investice a tempo růstu HDP. Na základě získaných poznatků byla provedena SWOT analýza, která identifikuje silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby pro obchodní spolupráci mezi Českou republikou a Velkou Británií po Brexitu. Pro zpracování práce byly využity zejména elektronické zdroje, jako jsou odborné články, vládní dokumenty, údaje z databáze Českého statistického úřadu, České národní banky a Světové banky.

3 Teoretická východiska

3.1 Brexit

Jak uvádí Brexitinfo (2023) složením dvou anglických slov „Britain“ (Británie) a „Exit“ (vystoupení) vznikl pojem „Brexit“, kterým je označován proces vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z Evropské unie. Vzhledem k tomu, že se dosud žádný jiný ze členských států nerozhodl z Evropské unie vystoupit, byl tento proces jednání první svého druhu.

Evropská unie (EU) je politická a ekonomická aliance zahrnující celkem 27 zemí. Jedná se o jednoho z nejmocnějších světových obchodních bloků a ve svých členských zemích prosazuje demokratické hodnoty. EU vznikla za účelem posílit usmíření, hospodářskou a politickou spolupráci na evropském kontinentu po 2. světové válce. Oficiální sdílenou měnou je euro. Tato měna je používána v 19 členských státech EU, které se společně nazývají pojmem „Eurozóna“ (Hayes, 2022).

V rámci Evropské unie i jiných dalších aliancí se země spojují, aby podporovaly obchod, bránily lidská práva, chránily životní prostředí a odrážely hrozby. Podepisují společně smlouvy a připojují se k mezinárodním skupinám. Pokaždé, když se tak však učiní, se vzdávají části své vlastní suverenity jako nezávislé země. V červnu roku 2016 proběhlo ve Velké Británii referendum a země šokovala svět výsledkem hlasování, kdy se Britové rozhodli pro odchod z Evropské unie. Dle slov mnoha z nich byla Evropská unie drahá, nedostupná a také zejména zdrojem nekontrolovatelné imigrace (Hutton, 2020).

3.1.1 Historický kontext

V historickém kontextu je důležité zmínit vstup Velké Británie do Evropské unie, který proběhl dne 1. ledna roku 1973, kdy se Velká Británie připojila k tehdejšímu Evropskému hospodářskému společenství společně s Dánskem a Irskem. Tímto vstupem se otevřely nové možnosti obchodu mezi Českou republikou a Velkou Británií, a to jak v oblasti exportu, tak i importu.

V roce 1957 podepsalo následujících 6 zemí – Itálie, Francie, Západní Německo, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko, Římskou smlouvu, která založila Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Později bylo přejmenované na Evropské hospodářské společenství (EHS) a představuje předchůdce dnešní Evropské unie. Jednalo se o poslední

z několika pokusů o podporu hospodářské spolupráce mezi evropskými státy po 2. světové válce, protože se věřilo, že státy, které spolu obchodují, by s menší pravděpodobností vstoupily do vzájemné války (Pruitt, 2023).

Velká Británie pro Evropskou unii představovala již od počátku náročného partnera a byla v tomto kontextu někdy označována pojmem „The awkward partner“ – „Nepříjemný partner“ (Ahmed, a další, 2019). Vztahy Velké Británie k evropské integraci byly tedy od začátku komplikované a k procesu evropské integrace se stavěla skepticky. Od zbytku kontinentální Evropy se země odlišovala nejen svojí ostrovní polohou, ale i statusem bývalé námořní velmoci a dále také např. i používaným volebním systémem – většinovým volebním systémem, který je založen na principu „vítěz bere vše“. Ovlivňována byla též svým atlantismem, který je definován jako koncept popisující úzký vztah a podporu mezi Spojenými státy americkými a evropskými zeměmi ohledně ekonomických, politických a bezpečnostních otázek. Země se chtěla i nadále snažit udržovat zvláštní vztahy s USA a Commonwealth – Britským společenstvím národů (Řezáčová, 2022).

Cíle založeného Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO, později EHS) nebyly kompatibilní s tradičními zájmy v zámoří a s domácí politikou země. Také z důvodu obav z předávání pravomocí na nadnárodní úroveň se rozhodla do ESUO nevstupovat. Namísto toho vytvořila v roce 1960 své vlastní mezinárodní uskupení založené na mezivládním přístupu pod názvem Evropské sdružení volného obchodu (EFTA). Mezi další zakládající členy EFTA patřilo také Norsko, Švédsko, Dánsko, Rakousko, Švýcarsko a Portugalsko (Kubátová, a další, 2016).

Velká Británie však své rozhodnutí v roce 1961 po zvyšujícím se úspěchu EHS přehodnotila. Roli zde hrálo i USA, kteří na zemi tlačili, aby se k EHS také připojila. Dne 8. srpna 1961 podala vláda labouristického premiéra Harolda Macmillana do Bruselu první přihlášku pro vstup do EHS. Žádost o vstup však byla roku 1963 zamítnuta francouzským prezidentem Charlesem de Gaullem, který taktéž vetoval i jejich druhou přihlášku v roce 1967. Dle slov bývalé francouzské premiérky Edith Cressonové, měl Charles de Gaulle s Brity bohaté zkušenosti a vždy si myslel, že by se formálně zapojili, ale ve skutečnosti by byli na straně Američanů. Teprve po jeho odchodu z čela francouzské politiky bylo Velké Británii společně s Dánskem a Irskem umožněno, se od 1. ledna roku 1973 stát členy Evropského společenství (ES). ES předtím vzniklo na základě Slučovací smlouvy, kdy se spojilo Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM) a Evropské hospodářské společenství (EHS) (Řezáčová, 2022).

Již o 2 roky později po připojení se k Evropského společenství byla země na pokraji opětovného vystoupení. V roce 1975 o tématu setrvání země v ES proběhlo celostátní referendum. Po zisku 67,2 % hlasů bylo rozhodnuto o setrvání. Po referendu v zemi rostl euroskepticismus. Vedly se diskuse, které se týkaly především příspěvku Velké Británie do evropského rozpočtu, vzhledem k tomu, že se jednalo o jednoho z největších plátců do společného rozpočtu ES. Země se totiž soustředila na obchod s třetími zeměmi, což vedlo k vysokým částkám odvodů Velké Británie do evropského rozpočtu zejména z poplatků za tyto obchody. Naopak, z evropského rozpočtu nebylo z její strany tolik čerpáno, protože značná část prostředků EU byla alokována na společnou zemědělskou politiku, kterou Velká Británie, vzhledem k malému zemědělskému sektoru v té době, nevyužívala tolik jako ostatní členské státy. Tato záležitost byla řešena na summitu ve Fontainebleau v roce 1984, kde premiérka Margaret Thatcherová vznesla požadavek na snížení příspěvku Velké Británie do společného rozpočtu. Výsledkem bylo zavedení tzv. „britského rabatu“. Britský rabat vyjednaný Thatcherovou jedná o navrácení 66 % z čistého britského příspěvku do společného rozpočtu ES zpět Velké Británii (Kubátová, a další, 2016).

3.1.2 **Britské opt – outy**

Některé členské státy EU mohou disponovat tzv. "opt-outy", což jsou trvalé výjimky umožňující jim vybrat si, zda se chtějí účastnit určitých oblastí politiky EU či nikoliv. Tento mechanismus zajišťuje, že členské státy mají možnost vyhnout se účasti v konkrétních politických oblastech EU, pokud se tak rozhodnou. (EUR-Lex, 2023).

Velká Británie si vyjednala výjimky z práva EU v rámci Maastrichtské smlouvy v roce 1993 a také Lisabonské smlouvy v roce 2008. Nebyla jedinou členskou zemí s opt-outy, nicméně se jednalo o zemi s největším počtem výjimek, které se týkaly celkem těchto čtyř oblastí:

1) Hospodářská a měnová unie (Economic and Monetary Union – EMU)

Británie nepoužívala společnou měnu „Euro“ pro členské státy, tzn. nepřipojila se k Hospodářské a měnové unii. Protokol 25 Maastrichtské smlouvy uvolnil Velkou Británii a Dánsko od povinnosti přijímat měnu euro, která souvisela s Hospodářskou a měnovou unií. Tím se pro obě země stala měnová politika záležitostí domácí politiky. Tento krok umožnil Velké Británii udržovat vyšší rozpočtový deficit než ostatním členům eurozóny a vykazovat vyšší rozpočtový schodek bez podléhání omezením stanoveným tzv. Paktu

stability a růstu, který zabraňuje překročení 3 % HDP veřejných financí. V oblasti měnové politiky nebyla Velká Británie vázána rozhodnutími Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank. Na druhou stranu však nebyla oprávněna hlasovat v Evropské radě v otázkách týkajících se jednotné měny euro, což zahrnovalo nemožnost ovlivnit fixaci směnných kurzů a neúčast na jmenování členů rady Evropské centrální banky. Během dluhové krize eurozóny se členské země používající jednotnou měnu pravidelně scházely, to vyvolalo ve Velké Británii obavy, že se členové eurozóny spojí a vychýlí Jednotný trh Evropské unie ve svůj prospěch (Briggs, 2015).

2) Schengenská dohoda

Dle protokolu 3 nejsou Británie a Irsko členy Schengenského prostoru. To znamená, že na rozdíl od zbytku členských států EU, musí probíhat při cestování a překračování hranic této země kontroly cestovních pasů či víz (Monar, 2010 str. 280).

3) Listina základních lidských práv

Výjimka z oblasti práva a vnitřních záležitostí podle Charty základních lidských práv byla dohodnuta z obav, že by tato charta mohla ohrozit pracovní práva ve Velké Británii. Toto ustanovení platí i pro Polsko a zajišťuje, že díky tomu britský právní systém není v rozporu s Chartou. Listina základních lidských práv EU připouští právo zaměstnanců na stávku pro obranu svých zájmů, což je v rozporu s britskými zákony (Kubátová, a další, 2016).

4) Svoboda, bezpečnost a spravedlnost

Velká Británie měla možnost odmítnout legislativu v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, která byla součástí třetího pilíře Maastrichtské smlouvy a dále je obsažena v Lisabonské smlouvě v rámci Hlavy V. Podle Protokolu 36 Lisabonské smlouvy měla země právo rozhodnout se, zda se bude řídit právními předpisy v souladu s právním základem Hlavy V. Stejně jako u jiných výjimek měla Velká Británie tři měsíce na to, zda je chce využít. Pokud se rozhodne odmítnout (opt-out), může ji kdykoli znovu přijmout (opt-in). Pokud však legislativu přijme, nelze ji zpětně odmítnout (Briggs, 2015).

3.1.3 Cesta k referendu

V roce 2011 se stal tehdejší premiér Velké Británie David Cameron prvním britským premiérem, který vetoval smlouvu s Evropskou unií. Dne 23. ledna 2013 ve svém očekávaném projevu identifikoval problémy, kterým čelí Evropa, a slíbil, že v případě vítězství jeho Konzervativní strany v nadcházejících parlamentních volbách a získání většiny hlasů, uspořádá referendum o setrvání Velké Británie v Evropské unii. Toto referendum by se mělo konat do konce roku 2017 (Priknerová, 2016).

Po znovuzvolení Konzervativní strany ve volbách v květnu 2015 se Cameron pustil do svého vyjednávání o vztazích mezi Velkou Británií a EU. Návrh byl zveřejněn 10. listopadu 2015 v dopise pro předsedu Evropské rady, Donaldu Tuskovi, a pojednává o změnách v sociálních dávkách pro migranty, finančních záruk a snazších způsobů, jak může Británie blokovat nařízení EU (Clarke, a další, 2017 str. 23). V únoru 2016 oznámil výsledky těchto jednání a stanovil 23. červen 2016 jako datum slíbeného referenda, kdy se budou občané Velké Británie moci rozhodnout, zdali chtějí v EU setrvat či z ní vystoupit. Zároveň však mezi britskými voliči rostla podpora Strany nezávislosti Spojeného království (UKIP) a jejího tvrdého postoje vůči EU. Na pozadí ekonomických nepokojů v eurozóně – území 19 zemí EU, které používají euro, a probíhající migrační krize vzrostl počet stoupců UKIP a dalších stran, které podporují odchod Británie z EU neboli Brexit (Pruitt, 2023).

Dne 15. dubna 2016 začaly dvě oficiální kampaně, které trvaly celkem 10 týdnů. Obě oficiální kampaně byly omezeny na částku 7 milionů liber, a na jejich reklamy bylo vyčleněno 600 tisíc liber z veřejných prostředků. Rozdíl mezi oficiálními a neoficiálními kampaněmi spočívá v tom, že neoficiální kampaně mají podstatně nižší limity na výdaje. Registrované skupiny mohou vynaložit až 700 tisíc liber na výdaje, zatímco neregistrované skupiny mohou vynaložit pouze 10 tisíc liber (Priknerová, 2016).

První kampaň, známá jako „The In Campaign“, zastává názor, že by Velká Británie měla zůstat v Evropské unii. Tuto kampaň vede skupina „Britain Stronger in Europe“, kterou vede Stuart Rose. Podporu pro tuto kampaň vyjadřuje například tehdejší premiér David Cameron a tehdejší ministr financí George Osborne. Na druhé straně stojí kampaň „Vote Leave“, kterou vede labouristka a členka parlamentu Gisele Stuart. Tuto kampaň podporuje zejména bývalý londýnský starosta Boris Johnson a skupina podnikatelů známá jako „Business Britain“. Mezi neoficiálními, avšak vlivnými skupinami podporujícími odchod Velké Británie z EU, patří například „GO Movement“ a „Leave.eu“. Proces odchodu země

z EU podporovala část konzervativců, Demokratická unionistická strana Severního Irsku a vedoucí postavy strany UKIP Nigel Farage. Mezi politické strany, které naopak zastávaly názor o setrvání Velké Británie v EU, patřily Labouristé, Liberální demokraté, Plaid Cymru a Skotská národní strana (Priknerová, 2016).

3.1.4 Referendum

Samotný proces Brexitu spustilo referendum, které proběhlo dne 23. června 2016. Registrace občanů, kteří chtěli hlasovat končila 7. června 2016. Podmínky pro účast pro volbu byly následující – volič musí být:

- občanem Velké Británie;
- starší 18 let;
- během posledních 15 let musel být zaregistrovaný v jednom z britských volebních obvodů;
- do voleb se dále mohou zapojit občané Commonwealthu z Gibraltarů a obyvatelé Velké Británie, kteří se přistěhovali ze zemí Commonwealthu.

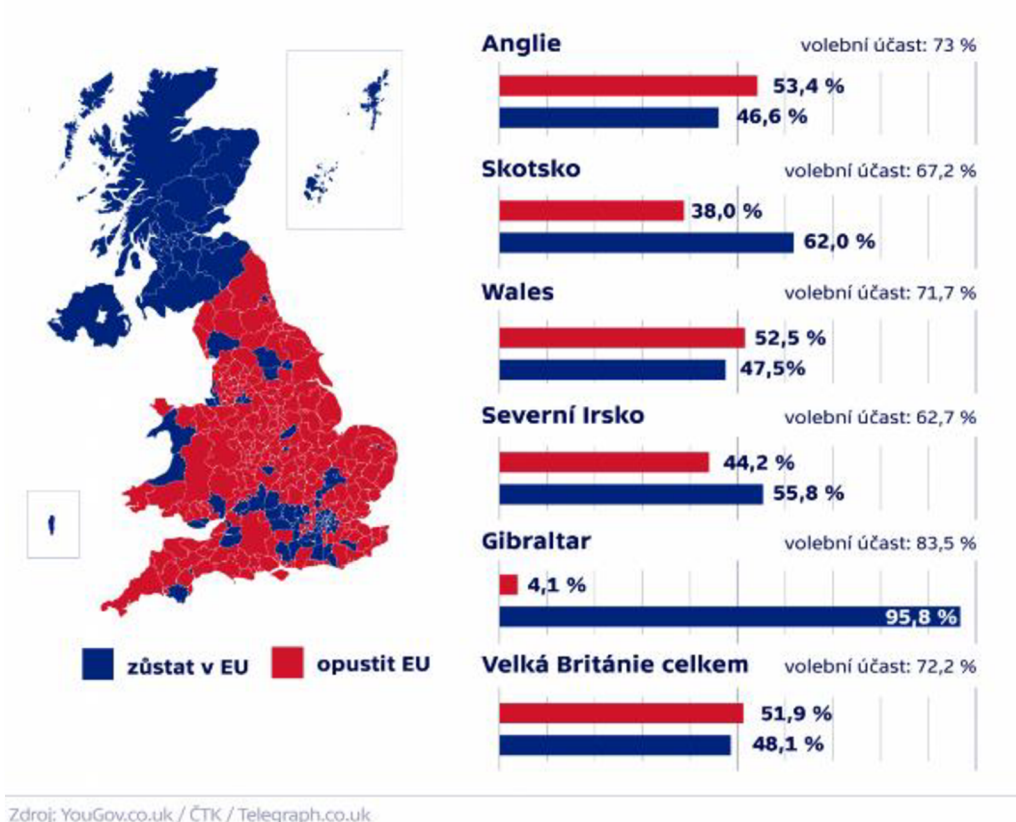
(Priknerová, 2016)

V referendu se celkem vyjádřilo 33 577 342 voličů, což představuje volební účast na úrovni 72,2 %. Výsledek referenda byl velmi těsný, kdy 51,9 % hlasujících podpořilo odchod z EU a 48,1 % se vyslovilo pro setrvání. To znamená, že 17 410 742 hlasů, což představuje 51,9 % všech voličů, bylo pro odchod, zatímco 16 141 241 hlasů, což je 48,1 % voličů, zastávalo stanovisko zůstání. Rozdíl mezi hlasujícími pro odchod a pro setrvání byl 3,8 %. Britští občané tak svým hlasováním rozhodli, že jejich země opustí EU. Den následující po referendu, tedy 24. června 2016, oznámil premiér David Cameron svou rezignaci a novou premiérkou byla zvolena Theresa Mayová (Uberoi, 2016 str. 5).

Výsledky referenda

Napříč celou Velkou Británií se projevil výrazný rozdíl ve výsledcích hlasování. Výsledky referenda se lišily regionálně. Z uvedeného obrázku 1 níže lze vyčíst, že Severní Irsko mělo větší podíl hlasů pro variantu setrvání v EU, stejně tak i Skotsko, což vedlo k obnovení výzev k uspořádání dalšího referenda o nezávislosti Skotska. Naopak Anglie a Wales měly vyšší podíl hlasů pro variantu opuštění EU (Marek, 2019 str. 12).

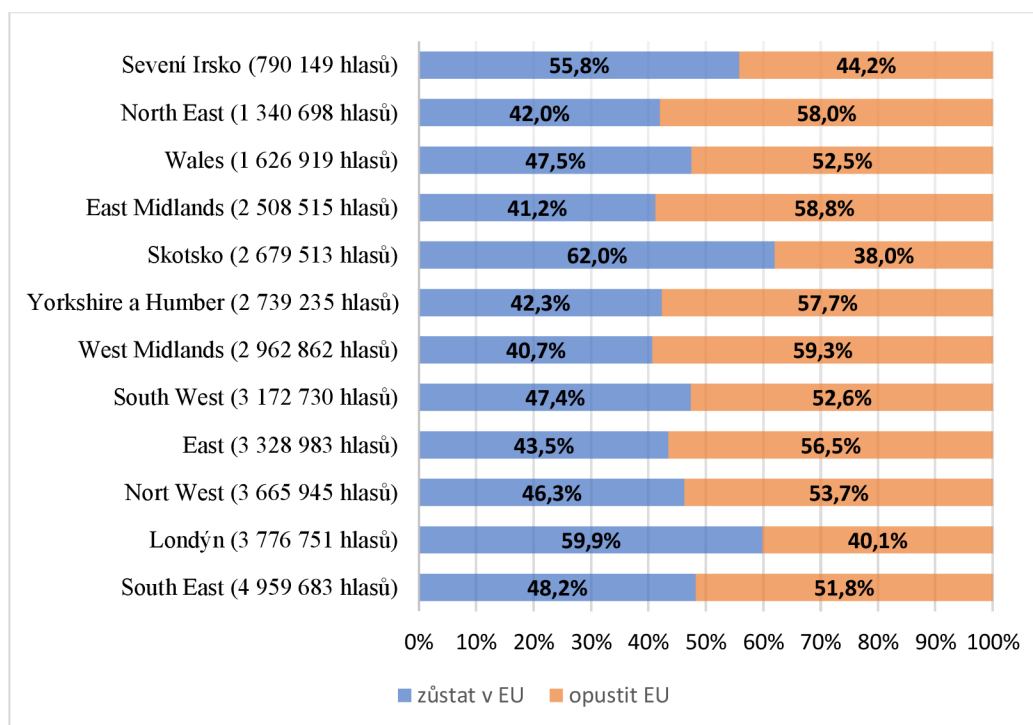
Obrázek 1 Výsledky referenda dle zemí

Zdroj: YouGov.co.uk / ČTK/Telegraph.co.uk

Následující graf 1 uvádí výsledky hlasování v jednotlivých regionech země. Varianta pro odchod z EU získala více než 50 % hlasů ve všech sčítaných regionech kromě těchto tří – Londýn, Skotsko, Severní Irsko. Nejvyšší podíl hlasů pro odchod z EU bylo 59,3 % ve West Midlands a naopak nejnižší bylo 38 % ve Skotsku.

Graf 1 Výsledky referenda dle regionů

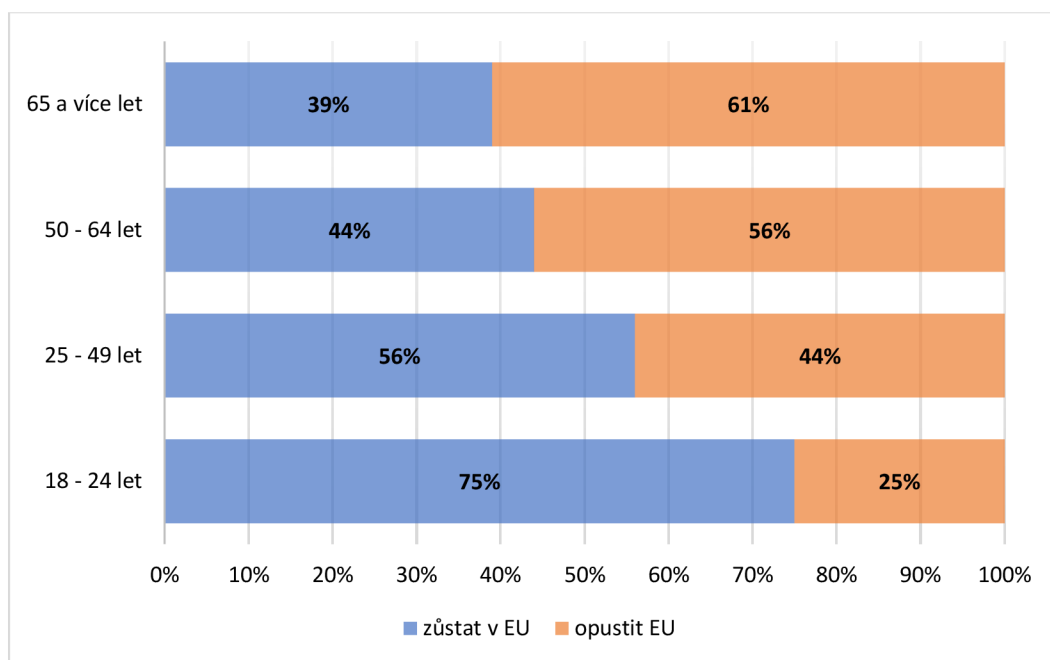

Zdroj: vlastní zpracování, BBC (2020)

Marek (2019 str. 11) vyhodnocuje, že ke skupině příznivců o setrvání se řadí zejména obyvatelé měst, mladší lidé a lidé vzdělanější. Ke skupině zastánců odchodu se řadí především lidé z venkova, starší a méně vzdělaní. Dle analýzy výsledků referenda vyplývá, že nejméně pro odchod z unie hlasovali lidé s vysokoškolským vzděláním a opačně hlasovali nejvíce Britové se vzděláním základním.

Jak vyplývá z grafu 2, dle věkových kategorií hlasovalo 75 % mladých lidí ve věku 18 až 24 let pro setrvání země v EU. Varianta o setrvání taktéž s 56 % vítězila u lidí ve věku 25 až 49 let. Naopak varianta pro odchod z EU vyhrála s 56 % u lidí ve věku 50–64 let a taktéž u občanů nad 65 let, kdy pro odchod hlasovalo 61 % voličů.

Graf 2 Výsledky hlasování dle věkových kategorií

Zdroj: vlastní zpracování, YouGov (2016)

3.1.5 Proces vystoupení země z Evropské unie

V říjnu 2016 premiérka Theresa Mayová, která se ujala funkce po odstoupení Davida Camerona, oznámila svůj záměr použít článek 50 Smlouvy o Evropské unii. Tento článek určuje postup, kterým může členský stát ukončit své členství v EU. Proces o vystoupení začíná okamžikem, kdy je tento záměr státem oznámen Evropské radě. Dne 29. března 2017 byl tedy příkaz, který Mayová podepsala, doručen Radě Evropské unie, čímž oficiálně začala plynout dvouletá lhůta pro uzavření dohody o podmínkách vystoupení Velké Británie z EU (Pruitt, 2023).

Dle původního harmonogramu měla Velká Británie z EU vystoupit 29. března 2019 a následujícím dnem 30. března 2019 se mělo stát třetí zemí. Dne 30. března 2019 však parlament dohodu o vystoupení z EU, kterou Mayová předložila, zamítl. Evropská rada stanovila novou lhůtu na 31. října 2019. Tento odchod se však značně prodloužil, vzhledem k problematickým politickým situacím uvnitř ve Velké Británii. K procesu opuštění EU nakonec došlo 31. ledna 2020. S účinností od 1. února 2020 již země není členským státem EU a navazuje fáze vyjednávání úpravy vzájemných vztahů Velké Británie a EU pro dobu po Brexitu, respektive po skončení přechodného období. Po dobu přechodného období, tedy

do konce roku 2020, se na zemi hledělo jako na členský stát. Od 1. ledna 2021 se vztahy mezi Velkou Británií a EU řídí dojednanými dohodami o budoucím vztahu (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2023).

3.1.6 Očekávané scénáře odchodu Velké Británie z Evropské unie

Marek (2019 str. 15) uvádí, že britští občané měli každý svoji představu o Brexitu, což bylo zřejmé i během diskusí v Dolní sněmovně. Voliči, kteří během referenda hlasovali pro odchod země z Evropské unie hlasovali čistě pro odchod, nevybírali však mezi variantami odchodu a nerozhodovali o tom, jak Brexit řešit, za jakých podmínek odejít, či jaké budou politické a ekonomické vztahy po Brexitu.

Existují dvě hlavní možnosti, jak Velká Británie opustí Evropskou unii: Měkký a Tvrdý Brexit. Měkký Brexit, známý také jako odchod s dohodou, by znamenal pokračování spolupráce na základě předem dohodnutých podmínek. Naopak Tvrdý Brexit, kdy země opustí EU bez dohody, by znamenal, že Velká Británie se stane třetí zemí a její vztahy s EU by se řídily pravidly Světové obchodní organizace (WTO).

Měkký Brexit

Severa (2019) definuje Měkký Brexit jako odchod Velké Británie z Evropské unie s dohodou o pravidlech a navázání nových kompromisů a vztahů. Tato dohoda by musela být schválena jak stranou EU, tak britským parlamentem. Po vystoupení by Velká Británie prošla přechodným obdobím, které by trvalo až do konce roku 2020. Délka tohoto období by mohla být případně prodloužena, přičemž o tom by rozhodovaly členské státy EU. Přechodné období představuje přechod mezi dosavadním postavením Velké Británie v EU a jejím novým postavením po odchodu.

Británie by již oficiálně nebyla součástí EU a neměla by žádné politické zastoupení v EU. Stala by se však členem Evropského hospodářského prostoru (EHS) a mohla by mít i nadále přístup k Jednotnému trhu a jednotným clům, které využívají ostatní členské země. Tato varianta umožňuje firmám, veřejné správě a jednotlivcům adaptovat se na odchod z Evropské unie. Během přechodného období zůstávají v platnosti stávající smlouvy, dohody a programy financované z rozpočtu EU. Práva britských občanů žijících v zemích EU by byla zachována, stejně jako práva občanů EU žijících na území Velké Británie. Pro občany EU by také platilo, že do konce přechodného období mohou cestovat do a zpět z Velké Británie za stejných podmínek jako doposud, jedinou změnou by byla nutnost

registrace v aplikaci EU Settlement Scheme. Nevýhodou Měkkého Brexitu je, že by země musela zaplatit poplatek EU, aby tato privilegia mohla nadále využívat. Nastává otázka, zda se tento poplatek vyplatí, nebo zda by pro Británii nebylo lepší platit 10% clo za svůj export (Doskočilová, 2019).

- **Norský model**

Norský model se skládá ze dvou hlavních evropských organizací: Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) a Evropského hospodářského prostoru (EHP). Norsko, spolu s Lichtenštejnem a Islandem, je členem EHP. ESVO zahrnuje Norsko, Lichtenštejnsko, Island a také Švýcarsko. V rámci ESVO tyto země obchodují mezi sebou a současně celá skupina uzavřela dohody o volném obchodu s mnoha zeměmi mimo EU. Na rozdíl od toho je EHP spoluprací všech členských států EU a tří zemí ESVO, tedy Norska, Lichtenštejnska a Islandu. Všichni členové EHP, včetně zemí ESVO, mají plný přístup na Evropský jednotný trh. Výměnou za tento přístup jsou členské státy ESVO a EHP povinné přispívat do rozpočtu EU a plnit veškeré závazky EU, včetně čtyř svobod, které tvoří základ jednotného trhu – svoboda volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu. Členství v EHP je možné pouze pro členské státy EU nebo ESVO (Payne, a další, 2018).

Jak píše Payne a kol. (2018) v případě Brexitu v norském stylu by tedy Velká Británie opustila EU, vstoupila do ESVO a poté by se stala 31. plnoprávným členem EHP. Členství v ESVO – EHP by Velké Británii umožnilo zachovat si plný přístup na Jednotný trh. To by znamenalo snížení překážek obchodu mezi Velkou Británií a EU a zachování režimu Jednotného trhu pro služby, které tvoří přibližně 80 % britské ekonomiky. Podle vlastního posouzení dopadů provedeného vládou by norská varianta byla nejméně škodlivou variantou z hlediska hospodářských škod. Přestože by si Velká Británie zachovala plný přístup na Jednotný trh, nebyla by nucena přistoupit k některým spornějším politikám EU. Nemusela by se například připojovat ke společné rybářské politice EU, proti níž se ostře staví zastánci Brexitu. Rovněž by byla vyňata ze společné zemědělské politiky a Evropský soudní dvůr by neměl soudní pravomoc nad Velkou Británií. Naopak mezi nevýhody se řadí, že přesto že by se Velká Británie osvobodila od Evropského soudního dvoru, musela by se zodpovídat soudu ESVO. Dále je zde otázka vlivu Velké Británie jako země ESVO/EHP. Dle norského modelu by země měla přístup Jednotný trh, ale měla by mnohem menší vliv na utváření pravidel než jako člen EU.

- Švýcarský model

Švýcarsko je členským státem ESVO, nikdy ale neratifikovalo Dohodu o EHP, a proto nemá stejný obecný přístup na Jednotný trh jako ostatní tři členské státy ESVO. Řízení je velmi složité a mezi oběma subjekty je uzavřeno více než 100 různých dvoustranných dohod, které mají obecnou snahu kopírovat přístup na Jednotný trh EU, jde-li o obchod se zbožím. Švýcarsko má mnohem omezenější přístup k obchodu se službami. Dohoda mezi EU a Švýcarskem odstraňuje veškeré kontroly dokladů totožnosti, většinu fyzických kontrol a většinu veterinárních osvědčení, za účelem zajištění hladkého přeshraničního obchodu se zbožím. Země musela přijmout balíčkové dohody od EU, aby získala přístup k dohodám. Tyto dohody obsahují prvky právních předpisů, které Švýcarsko dříve odmítalo. Aby byly dohody aktuální, musí být pravidelně aktualizovány, aby reflektovaly změny v právu EU. Každý legislativní návrh, který je předložen švýcarskému federálnímu parlamentu, je zkoumán, zda je v souladu s právem EU. Švýcarsko není součástí celní unie ani společné obchodní politiky EU, což mu umožňuje uzavírat dohody o volném obchodu se zeměmi mimo EU. Výměnou za částečný přístup na Jednotný trh je Švýcarsko povinno přispívat do rozpočtu EU a implementovat značnou část právních předpisů jednotného trhu EU do svého vnitrostátního právního systému, včetně neomezeného práva občanů EU žít a pracovat ve Švýcarsku. EU se však švýcarský model nelíbí kvůli jeho komplikovanému řízení (Allegretti, 2022).

Tvrdý Brexit

Tvrdým Brexitem, který je oblíbený zejména u zarytých zastánců Brexitu, rozumíme odchod země z EU bez dohody. Existují však jeho značné ekonomické dopady. Velká Británie by ztratila přístup k Jednotnému trhu, což by znemožnilo volný pohyb zboží, služeb a osob mezi členskými zeměmi. Na hranicích by se zavedly kontroly podle pravidel Světové obchodní organizace (WTO). Tvrdý Brexit by také přinesl skutečnost, že Velká Británie by již nebyla začleněna do Jednotné celní unie, což by mělo za následek zvýšení nákladů na dovoz zboží kvůli dovozním clům, které si členské státy EU navzájem neúčtují. To by vedlo ke zvýšení cen zboží a důsledkem by byl pokles jejich prodeje a pokles jejich výroby. Dalším velkým problémem je, že by britská libra byla ovlivněna extrémně negativním způsobem, vzhledem k tomu, že pouhé oznámení o Brexitu způsobilo chaos na měnových trzích. Pro britské občany, kteří žijí a pracují v jiných zemích EU, a naopak občany EU žijících ve Velké Británii by nastala nejistota, protože by se k nim přistupovalo jako

k občanům třetích zemí a museli by nově získávat povolení k pobytu a pracovní povolení (Doskočilová, 2019).

- **Turecký model**

Turecko a EU jsou od roku 1995 spojeny Dohodou o celní unii. Na oplátku je Turecko povinno sjednotit své vnější celní sazby se sazbami EU vůči nečlenským státům EU. Každá země, která uzavřela s EU dohodu o volném obchodu, je rovněž povinná umožnit přístup na turecký trh za stejných podmínek, za kterých této zemi poskytuje EU. Nicméně žádná z těchto zemí není povinná poskytnout Turecku přístup na svůj trh za stejných podmínek. Díky existenci celní unie mezi EU a Tureckem a následným dohodám má Turecko přístup na jednotný trh EU, pokud jde o zboží a zpracované zemědělské produkty. Na oplátku je povinno provádět právní předpisy jednotného trhu EU v několika základních oblastech, zejména pokud jde o průmyslové normy. Turecko nemá přístup na jednotný trh se službami a nezpracovaným zemědělským zbožím (GTM Alert, 2016).

- **Kanadský model**

Kanada uzavřela s EU Komplexní hospodářskou a obchodní dohodu (CETA). Tato dohoda odstraňuje velkou část cel na zboží obchodované mezi EU a Kanadou. Nevztahuje se však na všechna, cla zůstávají např. na drůbež, maso a vejce. Dohoda také zvyšuje kvóty, tzn. množství výrobků, které lze vyvézt bez dodatečných poplatků. Málo přispívá k obchodu se službami, a téměř vůbec ne k obchodu s finančními službami. Neodstraňuje ani hraniční kontroly, takže stále existuje možnost, že zboží bude muset být v přístavech kontrolováno, zda jsou jeho doklady v pořádku a taktéž zda splňuje požadavky předpisů. Dohoda CETA je „smíšenou dohodou“ a znamená to, že ji na straně EU musí ratifikovat příslušné orgány EU, všechny národní parlamenty členských států EU a také řada regionálních shromáždění v členských státech EU (BBC, 2020).

- **Model WTO**

Podle tohoto modelu by Velká Británie neuzavřela s EU žádnou dohodu o preferenčním přístupu na jednotný trh EU. Místo toho by s EU obchodovala za stejných podmínek jako se všemi ostatními členy WTO. V této souvislosti je třeba poznamenat, že ačkoli byla Velká Británie zakládajícím členem WTO a zůstane jím i po Brexitu, podmínky jejího obchodu s ostatními členy WTO byly provázány s jejím členstvím v EU. Aby mohla po Brexitu obchodovat podle těchto pravidel, musela by pravděpodobně muset znovu

vyjednat ústupky, které nabízí ostatním členům WTO a které nabízejí ostatní členové WTO Velké Británii (GTM Alert, 2016).

Porovnání modelů

Norský model brexitu představuje z uvedených variant nejměkčí model, který by umožnil Velké Británii udržovat bližší vztahy s EU. Tato možnost však není v souladu s hlavním záměrem Brexitu. Podobně i Švýcarský model představuje variantu Měkkého Brexitu. Varianty Měkkého Brexitem se zdají být vhodnější pro budoucí spolupráci mezi Velkou Británií a členskými státy EU, včetně České republiky, pro kterou je Velká Británie významným obchodním partnerem. Na druhou stranu, Kanadský a Turecký model představují tvrdší přístupy k Brexitu, kde by pro Velkou Británii mohla být výhodou možnost bezcelního přístupu a neexistující povinnost finančního příspěvku do rozpočtu EU. Nejtvrdší a zároveň pro členské státy EU nejméně výhodnou možností je model založený na pravidlech Světové obchodní organizace WTO.

Níže uvedená tabulka 1 zahrnuje a porovnává klíčové vlastnosti každého z uvedených modelů.

Tabulka 1 Porovnání modelů Brexitu

	Přístup na Jednotný trh	Hlasování o právu Jednotného trhu EU	Povinnost umožnit volný pohyb občanů EU	Příspěvek do rozpočtu EU	Schopnost uzavírat dohody o volném obchodu
Členství v EU	Ano	Ano	Ano	Ano	Ne
Norský m.	Ano	Ne	Ano	Ano	Ano
Švýcarský m.	Částečný	Ne	Ano	Ano	Ano
Turecký m.	Částečný	Ne	Ne	Ne	Částečně
Kanadský m.	Omezený	Ne	Ne	Ne	Ano
Model WTO	Ne	Ne	Ne	Ne	Ano

Zdroj: vlastní zpracování, GTM Alert (2016)

3.1.7 Obchodní dohody mezi Velkou Británií a Evropskou unií po Brexitu

Po oficiálním vystoupení Velké Británie z EU dne 31. ledna 2020 následovala řada jednání o budoucích vztazích mezi Velkou Británií a EU. První kolo těchto jednání proběhlo 2. března 2020, a během období od března do prosince 2020 jednaly obě strany o souboru dohod, které měly stanovit podmínky pro budoucí partnerství. K dosažení dohody došlo 24. prosince 2020. Dne 30. prosince 2020 podepsaly EU a Velká Británie následující tři klíčové dohody, které vstoupily v platnost 1. května 2021 (Consilium, 2023):

- Dohodu o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím;
- Dohodu o bezpečnosti informací mezi EU a Spojeným královstvím;
- Dohodu mezi EU a Spojeným královstvím o spolupráci v oblasti bezpečného a mírového využití jaderné energie.

Dohoda mezi EU a Spojeným královstvím o obchodu a spolupráci

Tato dohoda zahrnuje dohodu o volném obchodu, úzké partnerství v oblasti bezpečnosti občanů a zastřešující správní rámec. Nicméně není aplikována na oblast zahraniční politiky a nezahrnuje ani spolupráci v oblasti vnější bezpečnosti a obrany (Consilium, 2023).

Podpisem Dohody o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Velkou Británií došlo k uklidnění situace pro všechny obchodníky. Bez této dohody by členské země čelily celním poplatkům podle stanovených tarifů, což by mohlo být zvláště nevýhodné pro určité druhy zboží. Automobily a různé komponenty by například čelily desetiprocentním clům, což by výrazně znevýhodnilo Českou republiku ve srovnání s ostatními zeměmi (BusinessInfo, 2021).

- Dohoda o volném obchodu

Dohoda se týká nejen obchodu se zbožím a službami, ale také dalších oblastí zájmu EU, kde se obě strany zavázaly k dodržování rovných podmínek v oblastech ochrany životního prostředí, boje proti změně klimatu, stanovování cen uhlíku, sociálních a pracovních práv, daňové transparentnosti a státní podpory. Dohoda umožňuje Velké Británii účastnit se klíčových programů EU pro období 2021–2027, jako je Horizont Evropa, za podmínky finančního příspěví do rozpočtu EU. Pro zboží, které splňuje příslušná pravidla

původu uvedená v dohodě mezi EU a Velkou Británií, jsou stanoveny nulové celní sazby a kvóty. V oblasti dopravy zajišťuje dohoda nepřetržitě letecké, silniční, železniční a námořní spojení, ale s omezenějším přístupem než v rámci jednotného trhu. Ohledně energetiky dohoda stanoví nový model obchodování s důrazem na otevřenou a spravedlivou hospodářskou soutěž a bezpečnostní normy pro energii z moří a obnovitelné zdroje. V oblasti sociálního zabezpečení zajišťuje dohoda práva občanů EU a Spojeného království, včetně těch, kteří pracují nebo cestují mezi oběma stranami (Evropská komise, 2023).

- **Horizontální dohoda o správě**

Pro zajištění právní jistoty pro podniky, spotřebitele a občany je v části věnované veřejným záležitostem popsáno, jak bude provedena a sledována dohoda o obchodu a spolupráci. Dohoda zřizuje společnou Radu partnerství, která bude dohlížet na správné provedení a výklad dohody a bude řešit nově vzniklé otázky. Závazné mechanismy prosazování a řešení sporů zajistí dodržování práv podniků, spotřebitelů a jednotlivců. Dohoda umožňuje přijmout opatření ke zlepšení rovnováhy a poskytuje kompenzační a ochranná opatření. V případě porušení dohody o obchodu a spolupráci mají obě strany možnost uplatnit odvetná opatření mezi odvětvími, která se týkají všech oblastí hospodářského partnerství. V případě porušení povinností jedné ze stran se vztahuje na spolupráci v oblasti vymáhání práva a justiční spolupráce speciální ustanovení o pozastavení (Evropská komise, 2023).

3.2 Odborné názory autorů k tématu dopadů Brexitu

V této kapitole práce jsou zpracovány a shrnuty vybrané odborné studie zahraničních i českých autorů, které se zabývaly dopady Brexitu na ekonomiku a zahraniční obchod.

Brexit vyvolal intenzivní snahu v ekonomickém výzkumu, což následně vedlo k publikacím velkého množství příspěvků a studiím ohledně tohoto tématu. Jednání o finální podobě Brexitu trvala téměř 3 roky a již od referenda v roce 2016 předložila řada institucí a výzkumníků vědecké práce, které se zabývaly odhady různých možných dopadů a scénářů brexitu nejen na britskou ekonomiku, ale i na ekonomiku ostatních členských států EU. Obvykle se předpokládají tři scénáře – pesimistický, optimistický a vyváženější/neutrální. Nicméně je velmi obtížné předpovědět přesné dlouhodobé dopady a pravděpodobnost přisuzovaná jednotlivým scénářům závisí jak na postoji a politice Velké Británie a EU, tak i na vnějších okolnostech. Většina představených scénářů však nepředpokládá pozitivní výsledek ani pro Velkou Británii, ani pro EU a její členy.

Autoři Bruno a kol. (2016) odhadují, že odchod z Jednotného trhu povede ke snížení přímých zahraničních investic do VB přibližně o 22 %, což bude mít negativní dopad na domácí produkci, hospodářský růst a životní úroveň (Bruno, a další, 2016).

Bush a Matthes (2016) zveřejnili metaanalýzu ekonomických dopadů Brexitu. Uznávají, že některé studie odhadují, že ekonomické náklady zůstanou relativně mírné, a to konkrétně v rozmezí 1 % až 5 % HDP. Autoři se nicméně domnívají, že tyto studie podhodnocují rizika, nedostatečně zohledňují dopady na obchod a opomíjejí dynamické dopady na produktivitu. Podle autorů nelze tedy vyloučit, že HDP Velké Británie utrpí ztrátu ve výši 10 % nebo i více (Busch, a další, 2016).

Z výzkumu Kierzenkowskiho a kol. (2016) o dopadech Brexitu vyplynulo, že všechny scénáře vývoje po Brexitu budou mít negativní dopad na obchod a hospodářský růst, a to jak v krátkodobém, tak i dlouhodobém horizontu. Zdůrazňují zejména roli nejistoty jako faktoru negativních důsledků Brexitu. Výzkum uvádí, že do roku 2020 bude růst HDP Velké Británie o 3 % nižší, než by mohl být v případě členství v EU, a již v roce 2030 bude tento ukazatel o 5 % nižší (Kierzenkowski, a další, 2016).

Mulabdic, Osnago, Ruta (2017) použili gravitační model ke studiu vlivu členství v Evropské unii na obchod Velké Británie. Odhadují, že obchodní dohody zvýšily v letech 1995-2012 obchod se zbožím a službami Velké Británie přibližně o 42 % a přidanou

hodnotu přibližně o 14 %. Díky členství v EU se obchod se službami Velké Británie více než zdvojnásobil. Autoři rovněž uvádějí, že členství v EU mělo větší význam pro zvýšení vývozu služeb z Velké Británie do nových členských států EU než do zakládajících členských států EU (Mulabdic, a další, 2017).

Vandenbussche a kol. (2017) zjišťují, že Brexit poškodí Velkou Británii relativně více než zbývající členské státy EU. Odhadují, že Brexit sníží hospodářskou aktivitu ve Velké Británii přibližně 3krát více než ve zbytku EU. Na základě implikace odhadů gravitačního modelu dospěli k výsledkům, že EU ztratí 1,54 % a Velká Británie 4,47 % HDP (Vandenbussche, a další, 2017).

Sampson (2017) zpracoval přehled literatury týkající se ekonomických dopadů Brexitu. Autor konstatoval, že většina analýz dospěla k závěru, že v dlouhodobém horizontu bude Brexit pro Velkou Británii ztrátový, přičemž je velikost dopadů značně nejistá a náklady se pohybují od 1 % do 10 % příjmu na obyvatele Velké Británie. Autor dále uvádí, že modely zahrnující vliv obchodních bariér na produktivitu ukazují dopady, které jsou 2 až 3krát větší než u čistě obchodních modelů. Autor se domnívá, že řada studií dopady Brexitu podceňuje, neboť nezohledňuje všechny relevantní faktory, jako jsou např. dopady menší konkurence na trhy se zbožím, na marže firem, na volbu spotřebitelů, na inovační pobídky, dopady omezené imigrace, specifický dopad na finanční trhy apod. Kromě toho rovněž zmiňuje i ekonomické argumenty ve prospěch Brexitu, jako je možnost podepsat nové obchodní dohody se zeměmi mimo EU (Sampson, 2017).

Latorre a kol. (2020) rovněž uvádí přehled vybraných dřívějších studií o Brexitu a ve studiích převládá shoda, že Brexit je nepříznivý jak pro Velkou Británii, tak i pro EU, přičemž bude mít na Velkou Británii pravděpodobněji větší škodlivý vliv (Latorre, a další, 2020).

Autoři jako např. Dhingra a kol. (2017), Hantzsche a kol. (2019), Oberhofer a Pfaffermayr (2021), Stack a Bliss (2020) v jejich publikacích simulují scénáře Brexitu a zjišťují negativní dopad na obchod Velké Británie s EU. Většina těchto studií použila simulace z důvodu nedostatku úplných údajů za období brexitu a také nejistoty ohledně typu obchodního ujednání, které bylo uzavřeno mezi Velkou Británií a EU po brexitu. Dhingra a kol. (2017) modelují optimistický scénář, podle kterého Velká Británie zůstává na jednotném trhu a pesimistický scénář, podle kterého obchod mezi Velkou Británií a EU probíhá za podmínek WTO. Počítají také s poklesem čistého fiskálního příspěvku Velké Británie do rozpočtu EU po Brexitu. V obou scénářích autoři zjistili, že ztráty efektivity,

kteře Velká Británie utrpí v důsledku vyšších obchodních bariér, převyšují úspory ve fiskální oblasti. Zvýšené obchodní náklady snižují blahobyt, protože Velká Británie čelí vyšším dovozním cenám a je méně schopná specializovat se podle komparativních výhod, což snižuje efektivitu výroby a produkci (Dhingra, a další, 2017).

Portes a Forte (2017) se zabývají otázkami týkajícími se migrace a zkoumají důsledky omezení volného pohybu osob, které vyplývají z Brexitu, jak krátkodobého, tak dlouhodobého hlediska. Jejich studie uvádí, že snížení migrace by mělo negativní dopad na britské HDP (Portes, a další, 2017).

Chang (2017) ve své studii zkoumá ekonomické dopady Brexitu s důrazem na rozlišení na krátkodobé, kam řadí např. přímé náklady spojené s odchodem Velké Británie z EU, a dlouhodobé dopady, které zahrnují např. negativní vliv na bilaterální obchodní toky a na ekonomický růst. Autor dále píše, že nejistota spojená s Brexitem vyvolává nedůvěru u investorů a má negativní efekt na přímé zahraniční investice. Ve své studii dále uvádí 4 možné scénáře Brexitu:

- 1) Návrat Velké Británie k Evropskému sdružení volného obchodu (EFTA) s následným vstupem do Evropského hospodářského prostoru (EEA). Tento krok by umožnil Velké Británii přístup na Evropský jednotný trh, nicméně za podmínek jako např. zajištění volného pohybu osob a finančního příspěvku do společného rozpočtu EU.
 - 2) Zapojení do Evropské celní unie. V této situaci by Velká Británie mohla uplatňovat vlastní migrační politiku, ale by byla omezena v možnosti ovlivňovat výši cel.
 - 3) Dosažení Dohody o volném obchodu (FTA) s Evropskou unií, avšak dle autora konkrétní podoba této dohody zatím není známá.
 - 4) Zavedení pravidel Světové obchodní organizace WTO bez dosažení jakékoli dohody s Evropskou unií.
- (Chang, 2017)

V lednu 2018 také Cambridge Econometrics vyhodnotila 4 scénáře brexitu, konkrétně:

- 1) Norský – na jednotném trhu, ale ne v celní unii
- 2) Turecký – v celní unii, ale ne na jednotném trhu
- 3) Spořádaný přechod na pravidla WTO
- 4) Brexit bez dohody

Cambridge Econometrics zohledňuje dopady na obchod, dopady na investice, přímé zahraniční investice a migraci. Dopad vyhodnocují jako negativní, ale malý. Na HDP v roce 2023 by činil v případě norského scénáře snížení o 1 %, nebo v případě tureckého scénáře o -1,6 %, v případě spořádaného přechodu na pravidla WTO o -2,7 % a v případě Brexitu bez dohody o -3 % (Cambridge Econometrics, 2018).

Hantzsche a kol. (2018) použili k vyhodnocení dopadů Brexitu makroekonomický model NiGEM. Vyhodnotili, že případě Brexitu bez dohody by se obchod mezi EU a Velkou Británií ve střednědobém horizontu snížil o 56 %, migrační toky by se snížily z 200 000 na 100 000 ročně. Přímé zahraniční investice by se snížily o 24 %. Kurz britské libry by klesl o 13,5 % a celková produktivita výrobních faktorů by se v dlouhodobém horizontu snížila o 1,4 %. Ztráta HDP by za 10 let činila 5,5 % a v případě dohody s komplexní dohodou o volném obchodu by ztráta HDP za 10 let činila 3,9 % (Hantzsche, a další, 2018).

Kowalski (2018) ve své studii zdůrazňuje to, že by se Brexit mohl dotknout i oblasti přímých zahraničních investic. S ohledem na plánovaný odchod Velké Británie z Jednotného trhu a integračního seskupení EU by mohlo dojít k tomu, že domácí trh země se pro nadnárodní společnosti stane méně atraktivním v oblasti investic. Tato změna v obchodních vztazích může odradit nadnárodní firmy od dalších investic ve Velké Británii, a to zejména v důsledku nových obchodních a celních bariér (Kowalski, 2018).

Následujících studie o dopadech Brexitu poukazují na významný vliv Velké Británie na rozpočet EU a že velikost tohoto rozpočtu byla ovlivněna v důsledku vystoupení země z EU. Situací, když se Velká Británie přestala podílet na financování EU, vzniká finanční mezera, kterou jsou nuceny zaplnit zbývající členské státy. Dallago ve své studii o budoucnosti zdůrazňuje, že Brexit byl pro snahu EU o růst její ekonomické síly významnou ranou (Dallago, 2016). Studie od Egan dodává, že Jednotný trh EU čelí postupnému zmenšení v důsledku ztráty Velké Británie. Odchod Velké Británie znamená nejen ztrátu jejího finančního příspěvku, ale také omezení ekonomického vlivu této země, která pro EU představovala významného člena díky své rozsáhlé populaci a silné ekonomice (Egan, 2019).

Dle Whymana a Petrescu byla Velké Británie důležitým subjektem při financování aktivit EU, což znamená, že její odchod z EU způsobí rozpočtové deficity. Nedostatečné financování by ovlivnilo výkonnost různých odvětví ekonomiky, které jsou závislá na projektech Unie. Současně kvůli financování deficitu může EU požadovat, aby členské státy

zvýšily své finanční příspěvky, což by mohlo vést k tlaku na jejich vnitřní rozpočty, který může potencionálně ovlivnit jejich fiskální a makroekonomickou politiku. Bezprostředním dopadem Brexitu byl také pokles obchodu mezi EU a Velkou Británií. Dle autorů spoléhala EU na otevřené hranice a odstranění celních bariér při obchodování s Velkou Británií. Znovuzavedení celních hranic mezi Velkou Británií a členskými státy EU zpomalilo obchod a výměnu mezi oběma oblastmi. Studie ukazuje, že Brexit brzdí evropskou obchodní integraci, kterou EU prosazuje. Vystoupení Velké Británie a následné obchodní politiky oslabily obchodní výhody, kterých EU dosáhla. Snížení počtů členů EU vedlo ke zmenšení oblastí jednotného trhu, což oslabilo základnu hospodářské integrace v rámci EU (Whyman, a další, 2020 str. 40).

Taktéž v České republice bylo vydáno několik odborných studií a publikací k tématu o možných dopadech Brexitu.

Pavlát (2017) ve své studii věnuje pozornost ekonomickým, politickým, globalizačním a sociálním trendům při hodnocení dopadů Brexitu na českou ekonomiku. Autor analyzuje potencionální postavení České republiky na mezinárodních trzích prostřednictvím SWOT analýzy a zkoumá možnost prohloubení ekonomických vztahů mezi zeměmi Visegrádské čtyřky (V4) – regionálního uskupení čtyř středoevropských států, zahrnující Českou republiku, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Dochází k závěru, že země Visegrádské skupiny patří mezi nejvíce globalizované státy na světě, což naznačuje možnost dalšího rozvoje vztahů mezi těmito zeměmi (Pavlát, 2017).

Novotný a kol. (2019) upozorňují na dlouhodobou negativní nejistotu, kterou vyvolal Brexit, a jak ovlivňuje chování spotřebitelů v Británii a ekonomiku země. Od roku 2016 byla zaznamenána stagnace ve vývoji vztahů mezi Českou republikou a Velkou Británií, což autoři také připisují této nejistotě (Novotný, a další, 2019).

Holub (2019) uvádí, že bude záviset na konkrétním scénáři odchodu Velké Británie z EU. Odhaduje celkové snížení českého HDP v rozmezí 0,7 % – 1,4 %. Tento pokles nastane především důsledkem oslabení poptávky po českém exportu v rámci EU (Holub, 2019).

Marek a kol. (2019) zkoumají dopady různých scénářů Brexitu na hrubý HDP vybraných zemí. Základem jejich analýzy je studie od HM Government (2018), která hodnotí vliv nových obchodních podmínek na HDP v určitých odvětvích. Jejich analýza se zaměřuje na změny v mezinárodním obchodu mezi Velkou Británií a členy EU. Pokud by

nastal Tvrdý Brexit, očekává se pokles HDP České republiky o 0,2 %. V případě scénáře dohody o volném obchodu, by dle autorů došlo k poklesu HDP o 0,15 % (Marek, a další, 2019).

Meislová (2020) ve své publikaci nastiňuje hlavní výzvy, volby a příležitosti, které z Brexitu pro Českou republiku vyplývají. Pro Česko je autorkou vedeno těchto 6 politických doporučení:

- 1) Pomáhat vést jednání vyváženě, objektivně a konstruktivně;
- 2) Včas zapojit český parlament;
- 3) Stanovit si co nejdříve dobře definované, jasné a realistické priority;
- 4) Zachovat jednotnou frontu s EU 27
- 5) Být připraven na to, že Velká Británie bude hrát diplomatickou strategii „rozděl a panuj“;
- 6) Využít dynamiky Brexitu k navázání užších dvoustranných vztahů s Velkou Británií.

(Brusenbauch Meislová, 2020)

4 Vlastní práce

Zahraniční obchod je zahrnuje výměnu zboží a služeb s partnery ze zahraničí. Jeho klíčovými složkami jsou export, který představuje prodej zboží a služeb na zahraniční trhy, a import, což je nákup zboží a služeb ze zahraničních zdrojů do dané země. Zahraniční obchod má pro Českou republiku významný vliv z mnoha aspektů. Slouží jako důležitý zdroj příjmů pro české firmy, přispívá k vytváření pracovních míst, podporuje rozvoj inovativního a konkurenceschopného podnikání a také napomáhá rozšiřování znalostí a kulturních hodnot mezi zeměmi, což vytváří příznivé podmínky pro spolupráci. Pro Českou republiku je zahraniční obchod strategickým faktorem pro udržení a posílení mezinárodního postavení země.

4.1 Analýza vývoje zahraničního obchodu České republiky s Velkou Británií

Česká republika dlouhodobě udržuje obchodní vazby s Velkou Británií, která je jedním z hlavních cílů exportu českých výrobků. Tato obchodní partnerství jsou zásadní pro ekonomiku České republiky, neboť představují zdroj důležitých obchodních příjmů a podporují růst českého průmyslu. I po skončení procesu Brexitu a vystoupení Velké Británie z Evropské unie je pro Českou republiku klíčové zachovat a rozvíjet tyto obchodní vztahy, aby se minimalizovaly negativní dopady na českou ekonomiku a podniky. Udržení těchto vazeb je nezbytné pro stabilitu a konkurenceschopnost českých firem na mezinárodním trhu.

4.1.1 Obchodní výměna zboží mezi Českou republikou a Velkou Británií

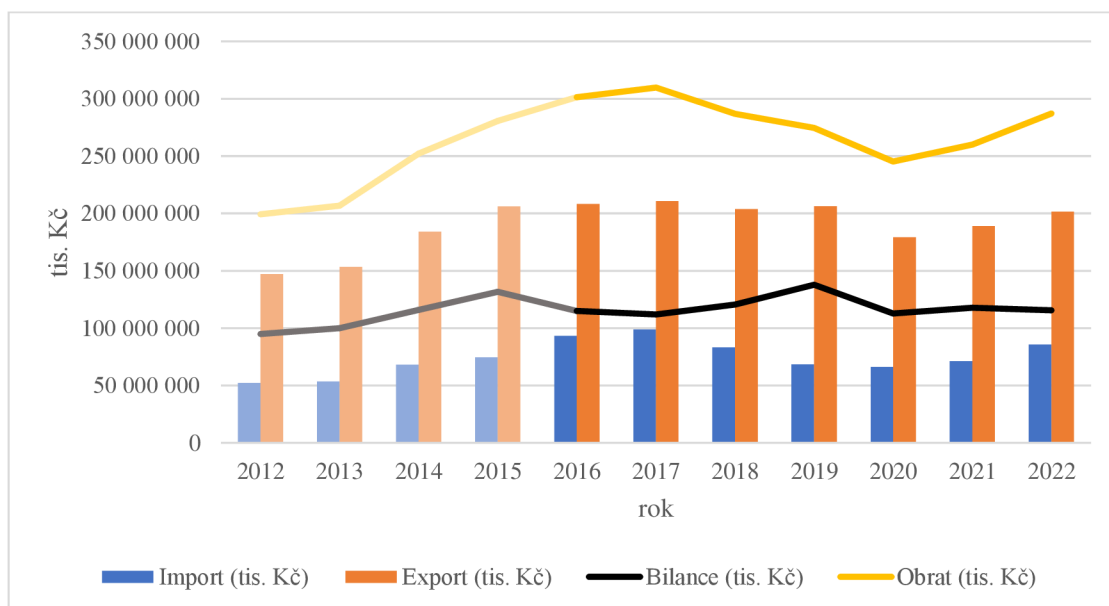
V následující tabulce 2 jsou uvedeny číselné hodnoty hlavních ukazatelů – importu, exportu, obchodní bilance a celkového obrátu mezi Českou republikou a Velkou Británií. Data jsou uvedena v tisících Kč a pokrývají období od roku 2012 do roku 2022. Údaje pro období před Brexitem (2012–2015) jsou zvýrazněny modrou barvou, zatímco data po referendu a Brexitu (2016–2022) jsou znázorněna oranžovou barvou. Pro lepší názornost jsou informace z této tabulky dále graficky znázorněny v grafu 3. Jednotlivá sledovaná období jsou ještě podrobněji rozdělena a zobrazeny v grafech 4 a 5.

Tabulka 2 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2012-2022

Rok	Import (tis. Kč)	Export (tis. Kč)	Bilance (tis. Kč)	Obrat (tis. Kč)
2012	52 185 534	147 084 135	94 898 601	199 269 669
2013	53 408 347	153 359 557	99 951 210	206 767 904
2014	68 124 916	184 039 742	115 914 826	252 164 658
2015	74 491 980	206 151 444	131 659 464	280 643 424
2016	93 238 859	208 166 531	114 927 672	301 405 390
2017	98 937 096	210 774 462	111 837 366	309 711 558
2018	83 180 564	203 751 436	120 570 872	286 932 000
2019	68 361 709	206 194 545	137 832 836	274 556 254
2020	66 280 649	179 064 519	112 783 870	245 345 168
2021	71 114 422	188 933 290	117 818 868	260 047 712
2022	85 682 426	201 344 772	115 662 346	287 027 198

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Graf 3 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2012–2022

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

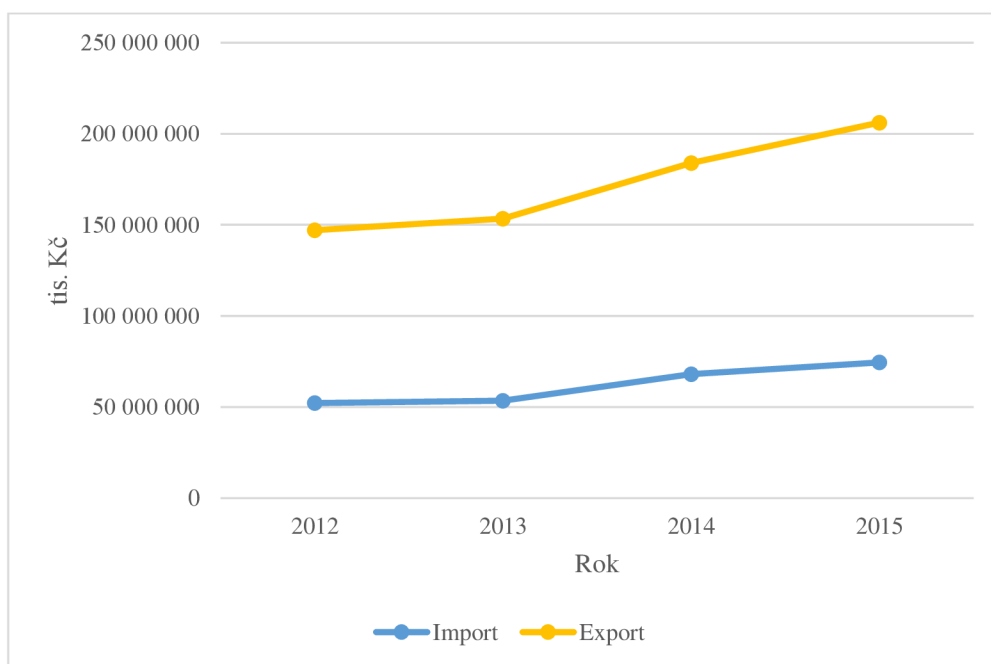
Z grafu 3 lze zaznamenat, že během celého sledovaného období dominuje výrazný přebytek v exportu z České republiky do Velké Británie oproti importu z Velké Británie do České republiky. Tento trend vedl k tomu, že obchodní bilance byla neustále v kladných hodnotách. Kladná obchodní bilance je často považována za pozitivní ekonomický ukazatel, protože naznačuje, že země má konkurenceschopné zboží nebo služby, které jsou žádané na

světových trzích. Tím se umožňuje zemi generovat přebytky a investovat je zpět do růstu a rozvoje své ekonomiky.

Celkový obrat vykazoval rostoucí tendenci i mezi roky 2016 a 2017, tudíž včetně období po referendu, nicméně v období od roku 2017 do roku 2020 byla zaznamenána klesající dynamika. Mezi lety 2017–2020 dochází k poklesu obratu ze 310 mld. Kč na 245 mld. Kč neboli o 21 %. Od roku 2021 představuje opět rostoucí tendenci.

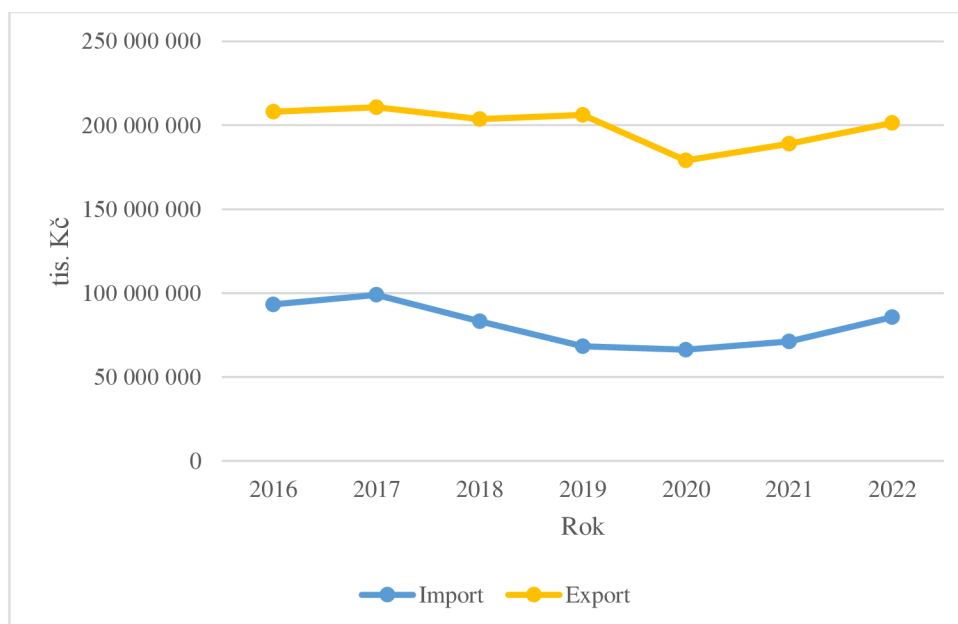
Roky 2012–2015 představují období ještě před samotným referendem a Brexitem. Během tohoto období byl zaznamenán pravidelný roční růst jak v oblasti importu, tak exportu zboží, jak lze blíže pozorovat v grafu 4. Mezi lety 2012 a 2015 došlo nárůstu hodnoty importu o téměř 30 % a také 29% nárůstu hodnoty exportu.

Graf 4 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2012–2015

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Graf 5 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2016–2022

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Graf 5 výše zobrazuje obchodní výměnu mezi zeměmi v období Brexitu a po Brexitu. V roce 2016 se konalo referendum, v němž britští občané rozhodli o odchodu své země z Evropské unie. Navzdory této situaci však došlo v tomto roce k významnému nárůstu importu ve srovnání s předchozími lety. Import vzrostl o 25 % oproti roku 2015, zatímco export pouze o necelé 1 %. Taktéž i v dalším roce 2017 obchod mezi Českou republikou a Velkou Británií rostl. Export dosáhl svého maxima za sledované období v hodnotě 210 mld. Kč, a import dosáhl také svého vrcholu s 99 mld. Kč.

V roce 2018 dochází ke snížení obou ukazatelů, s importem klesajícím o 16 % a exportem o 3,3 % oproti předchozímu roku. V roce 2019 došlo opět k poklesu importu o dalších 18 % oproti roku 2018, zatímco export mírně vzrostl z 204 miliard Kč na 206 miliard Kč. Kolísání ukazatelů lze přisuzovat i tomu, že se jednalo o roky po referendu, doplněné jednáními a politickou nejistotou uvnitř země.

V roce 2020 došlo k výraznému poklesu obou ukazatelů, přičemž export klesl na 179 mld. Kč, což představuje téměř 18% pokles oproti svému vrcholu v roce 2017, a import dokonce o 33 %. Tento dramatický pokles lze vysvětlit pandemií Covidu-19, která měla v témže roce značný vliv na obchod po celém světě.

Pokles importu z Velké Británie do České republiky mezi lety 2017 a 2020 je velmi patrný. V roce 2017 dosáhl import hodnoty 98 mld. Kč, ale následně v roce 2020 výrazně

klesl na 66 mld. Kč, což znamená pokles o 49 %. Tento trend lze přičíst období (2017–2020), kdy došlo k řadě jednání a samotnému odchodu Velké Británie z EU a následnému omezení importu z této země, doplněné opět nejistotou v oblasti zahraničního obchodu mezi Velkou Británií a členskými zeměmi EU v tomto období. Tato situace měla pravděpodobně vliv na obchodní aktivity mezi dotčenými stranami, což vedlo k poklesu obchodní dynamiky. Od roku 2021 však obchod opět zaznamenává rostoucí trend.

4.1.2 Strukturální změny obchodu

S cílem analyzovat dopady Brexitu jsou mezi sebou porovnávány roky 2016 a 2022. Jedná se tedy o období, kdy proběhlo referendum o vystoupení Velké Británie z EU a období již po úplném opuštění země Jednotného trhu EU.

Teritoriální struktura – pohyb zboží přes hranice

Hlavním směrem zahraničního obchodu České republiky jsou členské státy Evropské unie, kde se odehrává přibližně 75 % veškerého zahraničního obchodu země. Z předchozí kapitoly lze konstatovat, že pro obchodní vztah těchto dvou zemí má význam především export českého zboží do Velké Británie. I přes její vystoupení z EU si však země udržuje svou pozici mezi deseti nejvýznamnějšími exportními partnery České republiky. Po Brexitu se Velká Británie stala hlavním exportním partnerem České republiky mimo unijní hranice, což zdůrazňuje její důležitost pro českou ekonomiku.

V roce 2022 dosáhla hodnota celkového českého exportu přibližně 5 637 mld. Kč. Německo zůstává dlouhodobě hlavním exportním partnerem s téměř 33% podílem na celkovém českém exportu, následované Slovenskem s 8,35 % a Polskem s 7,09 %. Velká Británie se umístila na 8. příčce s hodnotou 201 mld. Kč a podílem 3,57 % na celkovém českém exportu. Tabulka 3 podrobně prezentuje deset nejvýznamnějších exportních partnerů České republiky s jejich hodnotou exportu v tisících Kč a včetně jejich procentuálního podílu na celkovém exportu ČR.

Tabulka 3 Pořadí zemí dle exportu ČR za rok 2022

Pořadí	Kód země	Název země	Hodnota exportu (tis. Kč)	Podíl na celkovém exportu v %
1	DE	Německo	1 847 584 509	32,78
2	SK	Slovensko	470 837 449	8,35
3	PL	Polsko	399 552 709	7,09
4	FR	Francie	259 614 003	4,61
5	AT	Rakousko	251 430 504	4,46
6	IT	Itálie	230 062 583	4,08
7	NL	Nizozemsko	204 056 478	3,62
8	GB	Velká Británie	201 297 385	3,57
9	HU	Maďarsko	192 006 907	3,41
10	ES	Španělsko	147 450 316	2,62

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

V oblasti českého importu dosáhla celková hodnota v roce 2022 přibližně 5 516 mld. Kč. V porovnání s exportem se umístění Velké Británie posunulo již o několik pozic níže. Z hlediska českého importu představuje 16. největšího obchodního partnera se svým podílem 1,55 % na celkovém importu a hodnotou importu kolem 86 mld. Kč, jak lze detailně sledovat v tabulce 4. V této tabulce je rovněž možné identifikovat a srovnávat významné partnery v oblasti dovozu, přičemž dominantní pozici nadále zaujímá Německo s 19,76 %, následované Čínou s 18,88 % a Polskem s téměř 8 %.

Tabulka 4 Pořadí zemí dle importu ČR za rok 2022

Pořadí	Kód země	Název země	Hodnota importu (tis. Kč)	Podíl na celkovém importu v %
1	DE	Německo	1 090 067 090	19,76
2	CN	Čína	1 041 178 372	18,88
3	PL	Polsko	440 414 535	7,98
4	RU	Ruská federace	266 149 492	4,83
5	SK	Slovensko	230 034 673	4,17
6	IT	Itálie	210 603 473	3,82
7	NL	Nizozemsko	151 857 181	2,75
8	FR	Francie	150 398 372	2,73
9	AT	Rakousko	147 600 599	2,68
10	US	Spojené státy	143 937 401	2,61
11	HU	Maďarsko	126 533 245	2,29
12	KR	Korejská republika	105 920 870	1,92
13	JP	Japonsko	92 919 411	1,68
14	ES	Španělsko	88 787 743	1,61
15	BE	Belgie	86 619 848	1,57
16	GB	Velká Británie	85 558 196	1,55
17	RO	Rumunsko	65 137 442	1,18

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Na třetím místě v žebříčku nejefektivnějších obchodních partnerů České republiky, po Německu a Slovensku, setrvává Velká Británie, představující stále stabilní a významnou relaci v českém zahraničním obchodě. Tato země udržuje svoji pozici s téměř 116 mld. Kč pozitivní obchodní bilancí, což znamená, že česká ekonomika dosahuje v této interakci optimálních výsledků pro svůj prospěch. Podrobnější informace a celkové hodnoty této efektivní obchodní dynamiky lze najít v tabulce 5, která seznamuje s pořadím deseti nejúspěšnějších zemí, se kterými Česká republika v roce 2022 dosáhla pozitivní obchodní bilance.

Tabulka 5 Pořadí zemí dle bilance ČR za rok 2022

Pořadí	Kód země	Název země	Hodnota bilance (tis. Kč)
1	DE	Německo	757 517 419
2	SK	Slovensko	240 802 776
3	GB	Velká Británie	115 739 188
4	FR	Francie	109 215 631
5	AT	Rakousko	103 829 906
6	HU	Maďarsko	65 473 662
7	ES	Španělsko	58 662 573
8	NL	Nizozemsko	52 199 297
9	SE	Švédsko	49 932 854
10	BE	Belgie	37 093 821

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Z předchozích uvedených informací vyplývá, že Velká Británie má pro ČR značný význam jako obchodní partner, a to zejména v kontextu exportu. Nicméně, porovnáním hodnot klíčových ukazatelů zahraničního obchodu před Brexitem a po Brexitu, lze pozorovat pokles její významnosti, jak v oblasti exportu, tak i importu zboží.

Tabulka 6 Pořadí VB z hlediska exportu a importu (2016-2022)

Rok	Export – pořadí	Import – pořadí
2016	4	9
2017	5	10
2018	5	13
2019	5	15
2020	7	15
2021	7	16
2022	8	16

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Tento postupný úbytek významnosti Velké Británie je znázorněn v tabulce 6 výše. V roce 2016, kdy proběhlo referendum a hlasování o opuštění EU, byla Velká Británie v rámci českého exportu 4. nejvýznamnějším partnerem. Nicméně v roce 2022 klesla na 8. místo. Co se týče importu, obsadila 9. pozici v roce 2016, ale v roce 2022 poklesla na 16. místo. Tyto statistiky ukazují na postupný posun v obchodní dynamice mezi Českou

republikou a Velkou Británií, což může mít důsledky pro obě země. Je zřejmé, že nejen Brexit, ale také pandemie Covid-19 ovlivnila vzájemné obchodní vztahy a jejich relativní váhu v rámci celkového zahraničního obchodu České republiky.

Naopak, pokud jde o postavení České republiky jako obchodního partnera pro zahraniční obchod Velké Británie, atraktivita českého trhu není pro VB tak výrazná. V roce 2022 se Česká republika stala pro tuto ostrovní zemi až 35. největším exportním trhem a 27. největším importním trhem. Mezi hlavní exportní partnery Velké Británie patří především Spojené státy, Německo, Nizozemsko, Irsko, Francie a Čína. Co se týče dovozu, vedoucí pozice patří opět Spojeným státům a Německu, následovaným Čínou, Nizozemskem, Francií a Norskem (GOV.UK, 2024).

Komoditní struktura

Komoditní struktura je pojetí zahraničního obchodu týkající se zboží, které je předmětem směny. Jednou z často využívaných klasifikací pro zboží je Standardní mezinárodní klasifikace zboží (SITC) od Organizace spojených národů (OSN). Tato klasifikace umožňuje porovnávat statistiky mezinárodního obchodu na globální úrovni (Eurostat, 2014).

Pokud jde o export zboží z České republiky do Velké Británie v roce 2016, nejvýznamnější kategorií Stroje a dopravní prostředky třídy 7, jejichž hodnota dosahovala přibližně 145 mld. Kč a podílely se na celkové hodnotě z téměř 70 %. Na druhém místě se umístila kategorie 8 – Průmyslové spotřební zboží, s hodnotou exportu ve výši 26 mld. Kč, tedy podílem 12,5 %. Třetí nejdůležitější exportní položkou byly Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu v hodnotě 22 mld. Kč a 10,8% podílem, viz následující tabulka 7.

Tabulka 7 Export zboží do VB za rok 2016 dle SITC 1

Kód zboží	Název zboží	Netto (mil. kg)	Stat. hodnota Kč (tis.)	Podíl v %
0	Potraviny a živá zvířata	89,78	4 328 874	2,08
1	Nápoje a tabák	26,22	1 123 083	0,54
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	42,29	879 898	0,42
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	84,10	1 551 711	0,75
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	33,96	774 508	0,37
5	Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	56,55	5 745 987	2,76
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	372,67	22 437 439	10,78
7	Stroje a dopravní prostředky	458,97	145 072 115	69,69
8	Průmyslové spotřební zboží	73,92	26 012 481	12,50
9	Komodity a předměty obchodu, j.n.	0,000001	240 436	0,12

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Jak lze vyčíst z tabulky 8, i v porovnání s rokem 2022 zůstává nejdůležitější třídou opět Stroje a dopravní prostředky, dosahující hodnoty přibližně 138 mld. Kč. Jejich hodnota však představuje 4,4% pokles oproti roku 2016. Na druhém místě se nacházely Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu třídy 6, jejichž hodnota dosáhla přibližně 24 mld Kč, což představuje nárůst o 9,3 % ve srovnání s rokem 2016. Tabulka také ukazuje, že největší rozdíl v hodnotě byl zaznamenán u zboží třídy 4 – Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, kde došlo k dramatickému snížení hodnoty o 94,6 % v porovnání s rokem 2016. Naopak, největší nárůst oproti roku 2016 byl zaznamenán v kategorii třída 5 – Chemikálie a příbuzné výrobky, kde došlo k nárůstu o 47,5 %.

Tabulka 8 Export zboží do VB za rok 2022 dle SITC 1

Kód zboží	Název zboží	Netto (mil. kg)	Stat. hodnota Kč (tis.)	Podíl v %	Rozdíl v %
0	Potraviny a živá zvířata	64,05	4 520 520	2,25	4,4
1	Nápoje a tabák	42,18	627 157	0,31	-44,2
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	28,01	762 218	0,38	-13,4
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	20,63	421 375	0,21	-72,8
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,70	41 974	0,02	-94,6
5	Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	63,72	8 478 025	4,21	47,5
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	319,82	24 528 384	12,18	9,3
7	Stroje a dopravní prostředky	287,20	138 661 944	68,87	-4,4
8	Průmyslové spotřební zboží	87,22	23 250 991	11,55	-10,6
9	Komodity a předměty obchodu, j.n.	0,00	52 185	0,03	-78,3

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Podle uvedených údajů v tabulce 9 lze vyčíst, že v roce 2016 tvořila největší část importu z Velké Británie do České republiky třída 7 – Stroje a dopravní prostředky v hodnotě 50 mld. Kč a představovaly tak 53,75% podíl na celkové hodnotě. Druhou nejvýznamnější kategorií byla třída 5 – Chemikálie a příbuzné výrobky, které představovaly zhruba 15 mld. Kč, tedy podílem 16,05 %. Další významnou třídou byly Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, představující 14,95% celkové hodnoty importu za rok 2016.

Tabulka 9 Import zboží z VB za rok 2016 dle SITC 1

Kód zboží	Název zboží	Netto (mil. kg)	Stat. hodnota Kč (tis.)	Podíl v %
0	Potraviny a živá zvířata	44,9	3 126 235	3,35
1	Nápoje a tabák	8,3	787 052	0,84
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	18,7	747 922	0,8
3	Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	29,5	856 303	0,92
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	5,3	122 035	0,13
5	Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	96,2	14 962 248	16,05
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	122,7	13 941 885	14,95
7	Stroje a dopravní prostředky	82,7	50 113 503	53,75
8	Průmyslové spotřební zboží	21,2	8 027 256	8,61
9	Komodity a předměty obchodu, j.n.	53,8	554 420	0,59

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Tabulka 10 představuje import zboží z Velké Británie do České republiky za rok 2022. Vyplývá z ní, že opět dominuje třída 7 – Stroje a dopravní prostředky, jejichž import dosáhl hodnoty 39 mld. Kč a tvořil 46 % celkové hodnoty. Druhou nejvýznamnější kategorií byly opět Chemikálie a příbuzné výrobky s podílem 25,08 % a hodnotou 21 mld. Kč. Třetí příčka také zůstává třídě 6, Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu. 3 nejvýznamnější položky importu tedy zůstávají v obou letech stejné. Co se týče třídy 7 a porovnáním s hodnotami z roku 2016, došlo k poklesu hodnoty o přibližně 11 mld. Kč, což představuje pokles o 21 %, zatímco u třídy 5 došlo k nárůstu o zhruba 6 mld. Kč, což je zvýšení o 43 %.

Výrazný pokles hodnoty zboží byl zaznamenán zejména ve třídě 3 – Minerální paliva, maziva a příbuzné materiály, kde došlo k propadu o 86,9 %. Stejně tak došlo k výraznému snížení hodnoty v třídě 5 zahrnující Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, a to o 81,4 %. Naopak výrazný nárůst byl zaznamenán u třídy 1 – Nápoje a tabák, a to konkrétně o 30,9 % ve srovnání s rokem 2016. Průmyslové spotřební zboží třídy 8 také vzrostlo, o 13,7 %.

Tabulka 10 Import zboží z VB za rok 2022 dle SITC 1

Kód zboží	Název zboží	Netto (mil. kg)	Stat. hodnota Kč (tis.)	Podíl v %	Rozdíl v %
0	Potraviny a živá zvířata	25,83	2 512 268	2,93	-19,6
1	Nápoje a tabák	8,28	1 030 395	1,20	30,9
2	Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	19,76	649 007	0,76	-13,2
3	Mínérální paliva, maziva a příbuzné materiály	1,71	112 012	0,13	-86,9
4	Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,39	22 751	0,03	-81,4
5	Chemikálie a příbuzné výrobky, j.n.	104,83	21 486 980	25,08	43,6
6	Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	81,95	11 053 173	12,90	-20,7
7	Stroje a dopravní prostředky	73,37	39 402 792	45,99	-21,4
8	Průmyslové spotřební zboží	25,58	9 123 005	10,65	13,7
9	Komodity a předměty obchodu, j.n.	1,32	290 043	0,34	-47,7

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Analýza ukazuje, že importní struktura mezi oběma zeměmi je rozmanitá a zahrnuje širokou škálu průmyslových produktů. Z chemikálií a příbuzných výrobků jsou to především anorganické chemikálie a sloučeniny kovů, které hrají v tomto kontextu klíčovou roli, což může být spojeno s různorodými potřebami průmyslu a výroby v České republice. Z třídy 7 zahrnující stroje a dopravní prostředky jsou to zase osobní automobily a technologická zařízení, jako jsou např. čerpadla a kompresory, které patří mezi významné složky importu.

V celém sledovaném období zůstává nejvýznamnějším odvětvím třída 7, která zahrnuje Stroje a dopravní prostředky, jak z hlediska importu, tak i exportu zboží. Následující tabulky 11 a 12 podrobně prezentují import a export strojů a dopravních prostředků podle podrobnější klasifikace SITC 2. Tato struktura obchodu ukazuje na trvalou dominanci a klíčovou roli tohoto odvětví v celkovém zahraničním obchodu České republiky.

Tabulka 11 Porovnání importu Strojů a dopravních prostředků z VB do ČR (rok 2016, 2022)
dle SITC 2

Kód zboží	Název zboží	2016	2022	Rozdíl v %
		Stat. hodnota (tis. Kč)		
71	Stroje a zařízení k výrobě energie	683 881	3 380 610	394,3
72	Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	2 302 383	4 058 628	76,3
73	Kovozpracující stroje	196 024	456 637	132,9
74	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, j.n.	6 320 645	7 549 937	19,4
75	Kancelářské stroje a zařízení k automat. zpracování dat	6 198 695	5 093 016	-17,8
76	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	2 319 335	2 301 959	-0,7
77	Elektrická zařízení, přístroje, spotřebiče, j.n.	22 037 142	6 614 926	-70
78	Silniční vozidla	9 464 831	7 817 670	-17,4
79	Ostatní dopravní a přepravní prostředky	590 567	2 129 409	260,6

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Z tabulky 11 výše srovnávající import strojů a dopravních prostředků je patrné, že v roce 2016 byla hlavní položkou zboží s kódem 77 – Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, jejichž hodnota dosáhla 22 mld. Kč. Nicméně toto odvětví zažilo v následujících letech největší propad, a to o celých 70 %, když jeho objem v roce 2022 klesl na 6,6 mld. Kč. Naopak výrazný růst zaznamenaly stroje a zařízení k výrobě energie, a to o významných 394 %. Tyto data ilustrují dramatické změny ve struktuře dovozu strojů a dopravních prostředků. Zatímco elektrická zařízení a spotřebiče zaznamenaly prudký pokles, stroje a zařízení k výrobě energie se staly oblastí s největším růstem. Tento vývoj může odrážet proměny v poptávce, technologických trendech a obchodních preferencích v daných sektorech.

Následující tabulka 12 naopak porovnává export strojů a dopravních prostředků.

Tabulka 12 Porovnání exportu Strojů a dopravních prostředků z ČR do VB (rok 2016, 2022)
dle SITC 2

Kód zboží	Název zboží	2016	2022	Rozdíl v %
		Stat. hodnota Kč (tis.)		
71	Stroje a zařízení k výrobě energie	7 292 813	7 415 126	1,7
72	Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	2 983 623	4 835 304	62,1
73	Kovozpracující stroje	478 097	607 187	27
74	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, j.n.	12 063 046	13 296 996	10,2
75	Kancelářské stroje a zařízení k automat. zpracování dat	19 777 925	24 934 627	26,1
76	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	14 738 566	9 278 944	-37
77	Elektrická zařízení, přístroje, spotřebiče, j.n.	19 474 375	13 828 643	-29
78	Silniční vozidla	67 204 687	61 495 808	-8,5
79	Ostatní dopravní a přepravní prostředky	1 058 982	2 969 308	180,4

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2023)

Jednoznačně dominantní exportní položkou jsou silniční vozidla, především automobily a další dopravní prostředky pro osobní přepravu. Avšak mezi sledovanými lety dochází k postupnému poklesu této kategorie o 8,5 %. Naopak v oblasti ostatních dopravních a přepravních prostředků došlo k markantnímu nárůstu o 180 %, tato skupina zboží zahrnuje železniční vozidla, letadla a lodě. Největší pokles lze zaznamenat v kategorii zařízení pro telekomunikaci a pro záznam a reprodukci zvuku, kde došlo k propadu o 37 %.

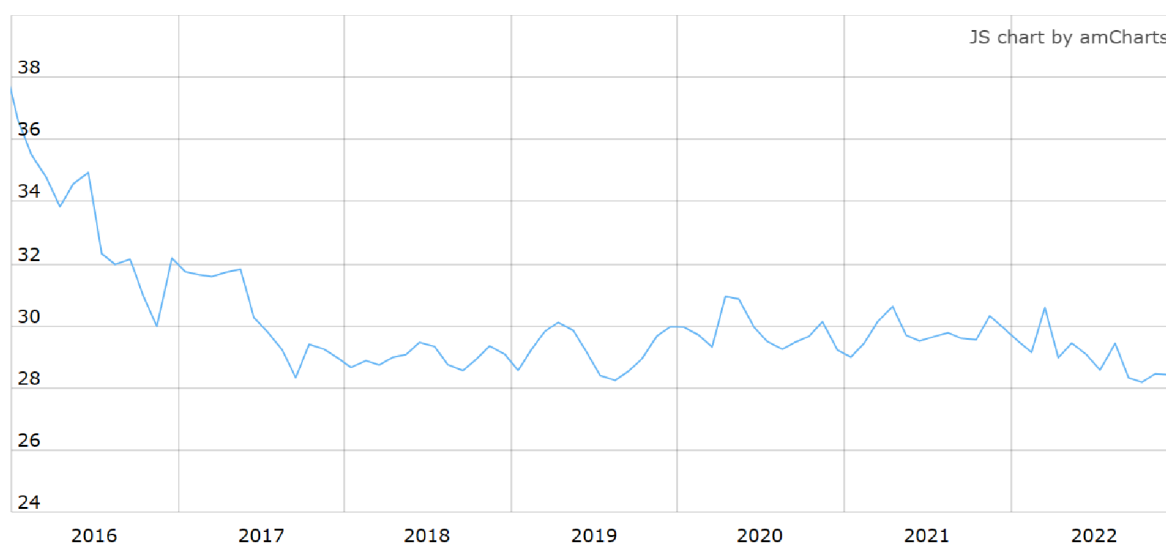
4.1.3 Vývoj kurzu britské libry a české koruny

Nominální měnový kurz představuje množství domácí měny potřebné k nákupu jednotky zahraniční měny. Snížení této hodnoty je označováno jako nominální posílení nebo apreciacie měny. Zvýšení této hodnoty je označováno jako nominální oslabení nebo depreciace měny. V případě posilování české koruny vůči britské libře dochází k poklesu

cen v zahraničním obchodu. Naopak, když česká koruna oslabuje, je pozorovatelný trend zvyšování cen (ČNB, 2023).

Graf na obrázku 2 níže znázorňuje vývoj kurzu britské libry (GBP) vůči české koruně v období let 2016-2022.

Obrázek 2 Vývoj kurzu britské libry vůči české koruně (2016-2022)

Zdroj: ČNB (2023)

Na začátku ledna 2016 dosáhla hodnota britské libry svého vrcholu, kdy byla možná koupit za 36,609 Kč. Od té doby tato měna podléhala výkyvům. Po oznámení výsledků referenda v červnu 2016 a následné reakci na ně klesla na 32 Kč. Její pokles pokračoval i po referendu, a nejnižše se dostala v listopadu téhož roku na hodnotu 29,977 Kč. Po rozhodnutí o Brexitu se po roce 2017 kurz britské libry do značné míry ustálil a pohybuje se kolem hodnoty 30 Kč za 1 britskou libru, jak uvádí Česká národní banka (ČNB, 2023). Tato fluktuace kurzu britské libry v průběhu období po Brexitu odráží vliv politických rozhodnutí na finanční trhy a mezinárodní směnárný.

4.1.4 Zahraniční platební styk

Hovorková (2021) uvádí, že se po odchodu z Evropské unie Velká Británie stává třetí zemí, což ovlivňuje i podmínky platebního styku. Platby uvnitř EU zůstávají zpoplatněny stejně jako domácí transakce, ale náklady na platby do Velké Británie mohou po Brexitu

vzrůst. Některé banky již změnily své sazebníky, ale většina z nich zatím neplánuje zdražení. Poplatky za odchozí nebo příchozí platby zůstávají beze změny. Pokud jde o výběry z bankomatu, země v rámci SEPA (Jednotného platebního prostoru ve eurech) získávají zvýhodnění. Od ledna 2021 zůstává Velká Británie mimo Evropský hospodářský prostor a stává se součástí SEPA, stejně jako předtím Švýcarsko, Monako, Vatikán a Andorra. Zůstává tedy zemí s výhodnými poplatky.

4.1.5 Přímé zahraniční investice Velké Británie v České republice

Přímé zahraniční investice, známé také jako FDI (Foreign Direct Investment) představují investice společností provozující svou činnost v jedné zemi do subjektu působícího v jiné zemi. Pro kvalifikace jako přímé zahraniční investice je nezbytné, aby zahraniční investor získal alespoň 10% podíl v cílovém podniku. K usnadnění vstupu zahraničních investorů do země nabízejí státy různé finanční výhody, označované jako investiční pobídky. V České republice je správa investičních pobídek svěřena agentuře CzechInvest, kterou zřídilo Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky (Moneta, 2023).

Velká Británie představuje pro Českou republiku 10. největší zdroj přímých zahraničních investic. Od roku 1990 britské firmy investovaly v Česku více než 70 miliard Kč, což svědčí o pevných obchodních vztazích mezi oběma zeměmi. V současné době působí v České republice více než 300 britských firem, mezi přední britské společnosti působící v České republice patří uznávaní zaměstnavatelé, mezi ně lze zařadit např. Tesco, Vodafone, Smiths Group nebo Barclays. Tyto britské firmy dohromady zaměstnávají přibližně 65 tisíc lidí. Britští investoři jsou aktivní zejména v klíčových odvětvích, mezi něž patří sdílené služby, informační technologie a softwarový vývoj, automobilový průmysl a strojírenství. Jejich angažovanost v těchto odvětvích svědčí o rozmanitosti a hloubce britských investic v české ekonomice, přispívající k celkovému hospodářskému rozvoji a vytváření pracovních míst (BusinessInfo, 2023).

Tabulka 13 znázorňuje vývoj počtu českých firem s vlastníky z Velké Británie v období mezi roky 2016–2020.

Tabulka 13 Vývoj počtu českých firem s vlastníky z Velké Británie

Období	Počet vazeb	Vlastněný podíl v základním jmění (mil. Kč)
2016 03	4 539	40 609
2016 03	4 558	39 989
2017 05	4 712	42 760
2018 03	5 004	44 098
2018 07	4 924	40 524
2018 10	4 944	40 484
2019 03	4 841	37 728
2019 09	4 694	49 372
2020 09	4 543	50 443
2020 12	4 396	51 599

Zdroj: Bisnode A Dun & Bradstreet Company (2021)

Jak lze pozorovat z tabulky, v červnu 2016 začal pozorovatelně stoupat počet vazeb investorů z Velké Británie v českých společnostech i podíl v základním jmění. Podle dostupných informací z tabulky 15 dosáhl počet domácích firem s britským vlastníkem svého vrcholu na počátku roku 2018, kdy 5 004 takových společností provozovalo svou činnost v České republice. Nicméně, tento počet klesl na 4 396 na konci roku 2020.

I přes kontinuální pokles počtu českých firem s britským vlastníkem, celkový objem britského kapitálu investovaného do těchto ovládaných podniků dosáhl svého vrcholu a přiblížil se částce 51,6 miliard Kč. Tato dynamika naznačuje, že i přes snížení počtu firem, které jsou vlastněny z Velké Británie, se celková hodnota britských investic do české ekonomiky zvýšila, což může být interpretováno jako projev stability a důvěry britských investorů v české obchodní prostředí. Analytici Raiffeisenbank (2016) ve své zveřejněné zprávě Brexit-sázka na nejistotu uvedli: „Není důvod se ani obávat odchodu britských firem a jejich investic z ČR. Naopak některé firmy se mohou rozhodnout pro rozšíření svých aktivit nebo dokonce o přesunutí sídla do ČR, aby mohly využít volného přístupu na jednotný evropský trh“.

4.1.6 Ekonomický vývoj

Tempo růstu HDP

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje celkovou hodnotu trhu všech finálních výrobků a služeb vytvořených v dané zemi během určitého časového úseku. Tento ukazatel zahrnuje soukromou i veřejnou spotřebu, soukromé i veřejné investice a je upraven o část

importu. Jedná se o je nejčastěji používaný ukazatel ekonomické aktivity a slouží jako důležitý indikátor sledování ekonomického zdraví země. Ekonomický růst, což je procentní změna reálné hodnoty HDP, koriguje nominální HDP o inflaci. Reálný HDP je proto často nazýván HDP očištěný o inflaci nebo HDP ve stálých cenách (FocusEconomics, 2024).

HDP údaje pro období od roku 2012 do roku 2022 pro Českou republiku a Velkou Británii jsou prezentovány v následující tabulce 14. Roky před událostí Brexitu jsou opět zvýrazněny modrou barvou, zatímco roky po Brexitu jsou označeny oranžovou barvou. Následně jsou hodnoty pro obě tyto období zprůměrovány a uvedeny v další tabulce 15.

Tabulka 14 Tempo růstu HDP ČR a VB v období 2012–2022

Rok	HDP ČR v %	HDP VB v %
2012	-0,8	1,5
2013	0	1,8
2014	2,3	3,2
2015	5,4	2,2
2016	2,5	1,9
2017	5,2	2,7
2018	3,2	1,4
2019	3	1,6
2020	-5,5	-10,4
2021	3,6	8,7
2022	2,4	4,3

Zdroj: vlastní zpracování, The World Bank (2024)

Porovnáním průměrných hodnot HDP, které uvádí tabulka 15, lze pozorovat, že situace ve Velké Británii byla před rozhodnutím o odchodu z EU mnohem příznivější. Před Brexitem činilo průměrné roční tempo růstu HDP Velké Británie 2,175 % a České republiky naopak 1,725 %, což představuje rozdíl 0,45procentního bodu. Situace po oznámení Brexitu se stala méně příznivou pro Velkou Británii, neboť její průměrné roční tempo růstu HDP bylo nižší než v případě České republiky. Přičemž průměrné roční tempo růstu HDP Velké Británie dosahovalo 1,457 % a pro Česko 2,057 %, což mezi nimi představuje rozdíl 0,6procentního bodu. Je patrné, že se situace pro Velkou Británii zhoršila více, ale je rovněž spravedlivé poznamenat, že země byla o něco výrazněji postižena pandemií, což dokládají údaje o HDP v roce 2020.

Tabulka 15 Průměr HDP ČR a VB před a po Brexitu

Průměr HDP před Brexitem v %		Průměr HDP po Brexitu v %	
ČR	VB	ČR	VB
1,725	2,175	2,057	1,457

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 SWOT analýza

Závěrečná část práce se zaměřuje na provedení SWOT analýzy, což je metoda zkoumající silné stránky (strengths), slabé stránky (weaknesses), příležitosti (opportunities) a hrozby (threats) v oblasti zahraničního obchodu České republiky v kontextu po Brexitu. Pro dosažení tohoto cíle bude vytvořena SWOT matice s čtyřmi kvadranty.

V této analýze budou zdůrazněny vnitřní a vnější faktory ovlivňující zahraniční obchod České republiky po vystoupení Velké Británie z EU. Stanovením silných stránek a příležitostí bude možné identifikovat oblasti, kde Česká republika může využít své výhody a rozvinout strategie pro posílení své pozice na mezinárodním trhu. Naopak, analýza slabých stránek a hrozeb pomůže identifikovat oblasti, které vyžadují zlepšení nebo přijetí opatření k minimalizaci rizik.

Cílem této kapitoly je poskytnout komplexní pohled na možné dopady Brexitu na Českou republiku a formulovat strategie, které by mohly být účinné při adaptaci na tuto zásadní změnu v oblasti zahraničního obchodu.

Tabulka 16 Matice SWOT

<p>SILNÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvalitní výrobní sektor - Strategická poloha v Evropě - Dobrá infrastruktura 	<p>SLABÉ STRÁNKY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Závislost na několika klíčových odvětvích - Malá diverzifikace exportního portfolia - Omezená konkurenceschopnost
<p>PŘÍLEŽITOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nové obchodní dohody - Rozvoj obchodu s EU - Investice do inovací a konkurenceschopnosti 	<p>HROZBY</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obchodní nejistota - Změny v regulacích - Omezení přístupu na britský trh

Zdroj: vlastní zpracování

Silné stránky

Silné stránky zahrnují aspekty, díky kterým země oproti konkurenci vyniká. Země má kvalitní výrobní sektor, který zajišťuje vysokou úroveň výroby a produktivity. Kvalita výrobků, zejména v oblasti strojírenství, automobilového průmyslu a informačních technologií, poskytuje České republice konkurenční výhodu na mezinárodním trhu.

Strategická poloha země v Evropě je další silnou stránkou zahraničního obchodu České republiky. Nachází se totiž uprostřed Evropy, což umožňuje snadný přístup k hlavním trhům, jakou jsou Německo, Rakousko a Polsko. Tato strategická poloha usnadňuje obchod a prodej českých výrobků do celého Evropského společenství.

Kromě toho je v zemi také dobře vyvinutá infrastruktura, která je důležitým faktorem pro efektivní a bezproblémový zahraniční obchod. Česká republika má moderní silniční, železniční a leteckou síť, která umožňuje snadný pohyb zboží do a mimo zemi.

Slabé stránky

Slabé stránky ukazují na oblast zranitelnosti. Závislost České republiky na několika klíčových odvětvích je slabou stránkou jejího zahraničního obchodu. Sektory automobilového průmyslu a strojírenství tvoří velkou část celkového exportu země. Tato

závislost zvyšuje riziko ekonomické nestability, protože pokles poptávky v těchto odvětvích může mít negativní dopad na zahraniční obchod a zaměstnanost v zemi.

Malá diverzifikace exportního portfolia – export České republiky je převážně zaměřen na několik hlavních odvětví, jako je automobilový průmysl a strojírenství. Tato závislost na omezeném počtu klíčových odvětví je rizikem pro ekonomiku země, protože pokles poptávky po těchto odvětvích může dramaticky ovlivnit celkový export a obchodní bilanci.

Omezená konkurenceschopnost – české firmy se potýkají se slabší konkurenceschopností ve srovnání se svými zahraničními konkurenty. Příčinou je mimo jiné nedostatečná inovativnost, což vede k nižší kvalitě a přidané hodnotě produktů. Dalším faktorem omezujícím konkurenceschopnost je také závislost na omezeném počtu odvětví a neadekvátní vyrovnání konkurenčních výhod s konkurenty na mezinárodním trhu.

Příležitosti

Příležitosti zahrnují faktory, které lze využít k prospěchu země. Jednou z příležitostí je rozšíření obchodních partnerů. Po vystoupení Velké Británie z EU se Česká republika může zaměřit na vytváření nových obchodních vztahů s jinými zeměmi. Díky tomu se otevírá možnost rozšíření exportu českých výrobků na nové trhy a získávání nových obchodních partnerů. České výrobky tak mohou získat novou konkurenceschopnost na mezinárodní úrovni a Česká republika může posílit své postavení na světovém obchodním trhu. Tím se vytváří prostor pro zisk nových trhů a potenciálně zvýšení objemu obchodu ČR. České firmy se mohou zaměřit na obchodní vztahy se zeměmi BRICS (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika) nebo se zeměmi v Asii a Africe. Tyto trhy nabízejí velký potenciál pro české exportéry v rámci různých odvětví, jako je automobilový průmysl, strojírenství nebo potravinářství.

Zlepšení obchodních vztahů s klíčovými partnery je pro Českou republiku nezbytné pro udržení a rozšíření jejího zahraničního obchodu. Německo a Francie jsou pro Českou republiku nejvýznamnějšími obchodními partnery, a proto je důležité posilovat ekonomickou spolupráci s těmito zeměmi. Bylo by vhodné zvýšit počet bilaterálních obchodních dohod a zjednodušit obchodní procedury mezi Českou republikou a těmito partnery. Navíc, aktivně se podílet na společných projektech a investicích, jako je například rozvoj infrastruktury. Zlepšení obchodních vztahů s klíčovými partnery může České republice poskytnout stabilní a dlouhodobou obchodní základnu.

Digitalizace a automatizace výroby představují významnou příležitost i pro zahraniční obchod. Tato moderní technologie může zvýšit efektivitu a produktivitu výrobního sektoru, což by mělo pozitivní vliv na konkurenceschopnost českých firem na světovém trhu. Podpora digitalizace a automatizace ve výrobním procesu a investice do moderních technologií a zařízení mohou přinést mnoho výhod a pomoci zemi udržet krok s technologickým vývojem na mezinárodním trhu.

Hrozby

Hrozby představují faktory, které mohou mít negativní dopad. Omezení přístupu na britský trh je jednou z nevýhod. S odchodem VB z EU se předpokládá ztráta preferenčního přístupu k tomuto trhu, což může negativně ovlivnit české exportéry. Další nevýhodou jsou zvýšené celní bariéry s EU. Nové obchodní podmínky mezi VB a EU mohou znamenat zvýšené náklady a administrativní obtíže pro české firmy. Nejistota ohledně obchodních podmínek je dalším problémem, který může českým exportérům ztížit plánování a rozhodování. Po Brexitu se očekává i zvýšení nákladů na import a export, zejména v souvislosti se změnami v celních postupech a pravidlech pro obchod s Velkou Británií a EU.

Jeden z důsledků brexitu pro Českou republiku je omezení volného pohybu pracovníků mezi Českou republikou a Velkou Británií. Tato změna ovlivní zejména zaměstnance a zaměstnavatele, kteří dosud využívali možnosti pracovat nebo najímat pracovníky na britském trhu. Omezení volného pohybu pracovníků může vyžadovat více administrativy při zaměstnávání cizinců a ztížit přesun pracovních sil mezi oběma zeměmi. To může mít negativní dopad na flexibilitu a dostupnost pracovní síly pro české a britské firmy.

5 Výsledky a diskuse

Brexit ovlivnil nejen Evropskou unii jako celek, ale také Českou republiku jako její členskou zemi. Zejména v kontextu exportu má Velká Británie pro Českou republiku značný význam jako obchodní partner. Nová obchodní pravidla po Brexitu negativně ovlivňují nejen britský obchod, ale také vývozce z České republiky. Tyto změny zahrnují například zvýšené celní a administrativní náklady, které mohou komplikovat obchodní procesy a snižovat konkurenceschopnost českých vývozců na britském trhu.

Např., jak uvádí Chrtová a kol. (2021), Brexit přinesl řadu změn, včetně opuštění společných evropských předpisů týkajících se DPH. Firmy z evropských zemí, které plánují dodávat své zboží do Velké Británie, nyní musí dodržovat nová pravidla. To zahrnuje povinnost vybírat DPH od svých zákazníků a následně ji odvádět britské celní správě. Unijní registrace již v těchto situacích není postačující. Evropské, včetně českých firem, musí provést registraci u britského úřadu a poté odvádět britskou DPH. Tyto nové předpisy představují značné komplikace, zejména pro menší exportéry, kteří často zvažují ukončení svého obchodování s Velkou Británií.

Pokud jde o pozici Velké Británie jako obchodního partnera České republiky v rámci zahraničního obchodu, lze pozorovat pokles její významnosti jak v oblasti exportu, tak i importu zboží, při porovnání klíčových ukazatelů před a po Brexitu.

V roce 2020 došlo k výraznému poklesu exportu i importu, přičemž export klesl téměř o 18 % pokles oproti svému vrcholu v roce 2017, a import se oproti roku 2017 snížil dokonce o 33 %. Tento dramatický pokles lze vysvětlit pandemií Covidu-19, která měla v témže roce značný vliv na obchod po celém světě. Pokles importu z Velké Británie do České republiky mezi lety 2017 a 2020 je velmi patrný. V roce 2017 dosáhl import hodnoty 98 mld. Kč, ale následně v roce 2020 výrazně klesl na 66 mld. Kč, což znamená pokles o 49 %. Tento trend lze přičíst období let 2017–2020, kdy došlo k řadě jednání a samotnému odchodu Velké Británie z EU a následnému omezení importu z této země, doplněné opět nejistotou v oblasti zahraničního obchodu mezi Velkou Británií a členskými zeměmi EU v tomto období. Tato situace měla pravděpodobně vliv na obchodní aktivity mezi dotčenými stranami, což vedlo k poklesu obchodní dynamiky. Od roku 2021 však obchodní výměna opět zaznamenává rostoucí tendenci.

Nejvýznamnější skupinou pro vzájemný obchod jsou jednoznačně stroje a dopravní prostředky. Automobilový průmysl představuje klíčové odvětví české ekonomiky, zejména v oblasti exportu. Pozorovaný celkový pokles v exportu zboží tohoto průmyslu však nemusí být důsledkem pouze samotného Brexitu, ale rovněž výrazného propadu prodejů automobilů během pandemie Covid–19. Během této doby došlo k významnému snížení poptávky po automobilech. Omezení automobilového provozu v Británii, vyplývající z opatření proti šíření onemocnění Covidu–19, vedlo k tomu, že automobily nebyly prodávány v takové míře. Kromě toho opatření v podobě častých karantén přerušovala výrobní proces a způsobovala absenci zaměstnanců v práci kvůli omezené schopnosti dojíždět do zaměstnání.

Fluktuace kurzu britské libry vůči české koruně v průběhu období po Brexitu odráží vliv politických rozhodnutí na finanční trhy a mezinárodní směnárný. Platby v rámci EU zůstávají zpoplatněny stejně jako domácí transakce, ale náklady na platby do Velké Británie mohou vzrůst. Některé banky již upravily své sazebníky, ale většina zatím nepředpokládá zdražení. Poplatky za odchozí nebo příchozí platby zůstávají nezměněny. Země v rámci SEPA získávají výhody při výběrech z bankomatu. Od ledna 2021 je Velká Británie mimo Evropský hospodářský prostor a stává se součástí SEPA, což ji udržuje jako zemi s výhodnými poplatky. I přes snížení počtu firem, které jsou vlastněny z Velké Británie, se celková hodnota britských investic do české ekonomiky zvýšila, což může být interpretováno jako projev stability a důvěry britských investorů v české obchodní prostředí.

Jak již bylo několikrát zmíněno, je také důležité brát v úvahu další faktor, který způsobil obtíže po celém světě, a nejen v oblasti zahraničního obchodu, a tím je pandemie Covid–19 a následný lockdown. Je zřejmé, že nejen Brexit, ale také právě pandemie Covid–19 ovlivnila vzájemné obchodní vztahy a jejich relativní podíl na celkovém zahraničním obchodu České republiky. Na konci přechodného období po vystoupení Velké Británie z Evropské unie dosáhla země vrcholové fáze pandemie a taktéž i Česká republika. Je obtížné jednoznačně určit a oddělit, do jaké míry byl zahraniční obchod obou zemí ovlivněn Brexitem a do jaké míry pandemií.

6 Závěr

Bakalářská práce se zabývala změnami ve vývoji zahraničního obchodu České republiky se Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska po Brexitu. Teoretická část práce se v první řadě zaměřila vztahy a postoj Velké Británie k Evropské unii a klíčovými důvody, proč se země rozhodla toto společenství opustit. V práci byl podrobně popsán proces Brexitu a porovnány různé možnosti modelů pro nastavení dalších vzájemných vztahů, vzhledem k tomu, že s ukončením členství nastala řada nejistot a otázek o tom, jakým způsobem budou upraveny budoucí vztahy mezi oběma stranami. Velká Británie oficiálně opustila Evropskou unii dne 1. února 2020, což znamená, že od té doby uplynuly pouze 4 roky. Toto téma tudíž lze považovat za poměrně aktuální a nelze posuzovat jeho dopady z dlouhodobého hlediska. V další kapitole práce byly proto zpracovány a shrnuty vybrané odborné studie zahraničních i českých autorů, které zkoumaly dopady Brexitu na ekonomiku a zahraniční obchod. Jednání o finální podobě Brexitu se z plánovaných 2 let prodloužila a trvala téměř 3 roky. Již od referenda v roce 2016 předložila řada institucí a výzkumníků vědecké práce, které se zabývaly odhady různých možných dopadů a scénářů brexitu nejen na britskou ekonomiku, ale i na ekonomiku ostatních členských států Evropské unie. Většina představených scénářů však nepředpokládala pozitivní výsledek ani pro Velkou Británii, ani pro Evropskou unii a její členy.

Brexit, jako komplexní politický proces, ovlivnil obchodní vazby mezi členskými státy Evropské unie a Velkou Británií, a tím i zahraniční obchod České republiky. Cílem vlastní části práce bylo vyhodnotit dopady Brexitu na zahraniční obchod Velké Británie s Českou republikou z pohledu České republiky v časovém horizontu postihující období před a po odchodu země z Evropské unie. Data pro jejich následnou analýzu a komparaci byly získány převážně z databáze Českého statistického úřadu. Porovnáním změn importu, exportu, bilance a celkového obrátu v období před Brexitem (2012–2015) a v průběhu a po Brexitu (2016–2022), bylo zjištěno, že vzájemný obchod se zbožím v období let 2016–2022 mezi zeměmi kolísal. V období let 2019–2021 došlo k výraznému poklesu importu i exportu zboží. Tato nestabilita je pravděpodobně odrazem kombinace několika faktorů, kdy byly obchodní vztahy obou zemí ovlivněny pandemií Covidu-19. V neposlední řadě je třeba zdůraznit komplikace v podobě nejistoty a komplexních jednání o budoucích vztazích a fungování obchodu mezi Velkou Británií a členskými zeměmi EU. Česká republika,

jakožto země orientovaná zejména na export, byla nejvíce zasažena v oblasti exportu automobilů a automobilovém sektoru celkově.

7 Seznam použitých zdrojů

Ahmed, Tawhida a Fahey, Elaine. 2019. On Brexit: Law, justices and injustices. *City Law School (CLS) Research*. 2019, 2019/01.

Allegretti, Aubrey. 2022. Brexit: who wants a Swiss-style EU deal and what would it look like? *The Guardian*. [Online] 20. 11. 2022. [Citace: 05. 11. 2023.] <https://www.theguardian.com/politics/2022/nov/20/brexit-who-wants-a-swiss-style-eu-deal-and-what-would-it-look-like>.

BBC. 2020. EU Referendum results. *BBC*. [Online] 2020. [Citace: 30. 06. 2023.] https://www.bbc.co.uk/news/politics/eu_referendum/results.

— . **2020.** What is a 'Canada-style' trade deal? *BBC*. [Online] 03. 02. 2020. [Citace: 05. 11. 2023.] <https://www.bbc.com/news/business-45633592>.

Bisnode A Dun & Bradstreet Company. 2021. Počet firem z Británie v ČR klesá, majetek roste. *B2B Network News*. [Online] 19. 01. 2021. [Citace: 14. 01. 2024.] <https://www.b2b-nn.com/pocet-firem-z-britanie-v-cr-klesa-majetek-roste/>.

Brexitinfo. 2023. Co je brexit? *Brexitinfo*. [Online] 2023. [Citace: 24. 06. 2023.] https://www.brexitinfo.cz/cs_cz/vystoupeni-velke-britanie-z-eu/.

Briggs, Mark. 2015. Europe 'à la carte': The whats and whys behind UK opt-outs. *Euroaktiv*. [Online] 07. 05. 2015. [Citace: 30. 06. 2023.] <https://www.euractiv.com/section/uk-europe/linksdossier/europe-a-la-carte-the-whats-and-whys-behind-uk-opt-outs/>.

Bruno, Randolph, a další. 2016. Foreign Direct Investment and the Relationship Between . *CEP Discussion Paper No 1453*. Srpen 2016.

Brusenbauch Meislová, Monika. 2020. Negotiating Post-Brexit EU-UK Relations : Challenges, Choices and Opportunities for Czechia. [autor knihy] Lucie Tungul. *Prague, Economics, Politics and Europe : The Czech Centre-Right's Solutions to the Political Challenges of 2020*,. Praha : Wilfried Martens Centre for European Studies, Konrad-AdenauerStiftung, TOPAZ, 2020, stránky 85-92.

Busch, Berthold a Matthes, Jürgen. 2016. Brexit - the economic impact: A meta-analysis. *Institut der deutschen Wirtschaft (IW), Köln*. IW Report 10/2016, 2016.

- BusinessInfo. 2021.** Co znamená brexit v praxi? Přinášíme odpovědi na nejčastější otázky podnikatelů. *BusinessINFO.cz*. [Online] 22. 04. 2021. [Citace: 31. 01. 2024.] <https://www.businessinfo.cz/clanky/co-znamenava-brexit-v-praxi-prinasime-odpovedi-na-nejcastejsi-otazky-ceskych-podnikatelu/>.
- , **2023.** Velká Británie. *BusinessInfo*. [Online] 06. 12. 2023. [Citace: 16. 01. 2024.] <https://www.businessinfo.cz/navody/velka-britanie-souhrnna-teritorialni-informace/2/>.
- Cambridge Econometrics. 2018.** Preparing for Brexit. *Greater London Authority*. 2018.
- Clarke, Harold D., Goodwin, Matthew a Whiteley, Paul. 2017.** *Brexit: Why Britain Voted to Leave the European Union*. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. ISBN 978-1-107-15072-0.
- Consilium. 2023.** Dohody po brexitu. *Consilium*. [Online] 2023. [Citace: 30. 11. 2023.] <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-relations-with-the-united-kingdom/post-brexit-agreements/>.
- ČNB. 2023.** Co to je nominální a reálný měnový kurz? *Česká národní banka*. [Online] 2023. [Citace: 30. 12. 2023.] <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-je-nominalni-a-realny-menovy-kurz/>.
- , **2023.** Vybrané devizové kurzy. *Česká národní banka*. [Online] 2023. [Citace: 30. 12. 2023.] https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/grafy_form.html?mena=GBP.
- ČSÚ. 2023.** Zahraniční obchod se zbožím (ZOsz). *Český statistický úřad*. [Online] 2023. [Citace: 17. 01. 2024.] https://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO_ZO.STAZO.
- Dallago, Bruno. 2016.** The Future Of European Integration And Brexit: Is Brexit Only Brexit? *Acta Oeconomica*. 2016.
- Deník.cz. 2016.** Přímé investice z Velké Británie dosáhly v ČR přes 70 miliard korun. *Deník.cz*. [Online] 16. 06. 2016. [Citace: 30. 01. 2024.] <https://www.denik.cz/ekonomika/prime-investice-z-velke-britanie-dosahly-v-cr-pres-70-miliard-korun-20160616.html>.
- Dhingra, Swati, a další. 2017.** The costs and benefits of leaving the EU: trade effects. *CEP Discussion Papers dp1478, Centre for Economic Performance, LSE*. 2017.
- Doskočilová, Veronika. 2019.** Tvrdý brexit je nejhorší varianta pro všechny. Británie se mu snaží vyhnout. *Měsíc.cz*. [Online] 11. 04. 2019. [Citace: 24. 06. 2023.] <https://www.mesec.cz/clanky/tvrdy-brexit-je-nejhors-i-varianta-pro-vsechny-britanie-se-mu-snazi-vyhnut/>.

Egan, Michelle. 2019. EU Single Market(s) after Brexit. *Politics and Governance*. 2019.

EUR-Lex. 2023. Opting out. *EUR-Lex*. [Online] 2023. [Citace: 20. 09. 2023.] <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/opting-out.html>.

Eurostat. 2014. Archive: Mezinárodní obchod se zbožím. *Eurostat Statistics Explained*. [Online] 2014. [Citace: 27. 01. 2024.] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Mezin%C3%A1rodn%C3%AD_obchod_se_zbo%C5%BE%C3%ADm&oldid=202660.

Evropská komise. 2023. Dohoda mezi EU a Spojeným královstvím o obchodu a spolupráci. *Evropská komise*. [Online] 2023. [Citace: 04. 12. 2023.] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_cs.

FocusEconomics. 2024. Economic Growth (GDP, annual variation in %). *FocusEconomics - Global Economic Data, News & Forecasts*. [Online] 2024. [Citace: 05. 02. 2024.] <https://www.focus-economics.com/>.

GOV.UK. 2024. Official Statistics: Trade and investment core statistics book. *GOV.UK*. [Online] 22. 02. 2024. [Citace: 19. 02. 2024.] <https://www.gov.uk/government/statistics/trade-and-investment-core-statistics-book/trade-and-investment-core-statistics-book#contents>.

Government of the Netherlands. 2023. Brexit - new EU-UK partnership: where do we stand? *Government of the Netherlands*. [Online] 2023. [Citace: 05. 12. 2023.] <https://www.government.nl/topics/brexit/brexit-where-do-we-stand>.

GTM Alert. 2016. Brexit: The UK's Options for Future Trade with the EU. *Greenberg Traurig Maher Alert*. 2016.

Hantzsche, Arno, Kara, Amit a Young, Garry. 2018. The Economic Effects Of The Government's Proposed Brexit Deal. *National Institute of Economic and Social Research*. 2018.

Holub, Tomáš. 2019. "Tvrký" brexit a jeho dopady na českou ekonomiku. Praha : Česká národní banka, 2019.

Hovorková, Kateřina. 2021. Brexit na účtu: Jak se mění platby z Česka, co na to e-shopy a proč podraží bankomaty. *Aktuálně.cz*. [Online] 01. 02. 2021. [Citace: 31. 01. 2024.] <https://zpravy.aktualne.cz/finance/misto-korun-ted-stovky-brexit-se-odrazi-v-platebnim-styku-ne/r~1733405c623811eb9d74ac1f6b220ee8/>.

- Hutton, Robert. 2020.** The Roots of Brexit. *Bloomberg*. [Online] 08. 05. 2020. [Citace: 25. 06. 2023.] <https://www.bloomberg.com/view/quicktake/will-uk-leave-eu?leadSource=uverify%20wall>.
- Chang, Winston W. 2017.** Brexit and its economic consequences. *The world economy*. 2017.
- Chrtová, Michaela a Pudil, Matouš. 2021.** Velká Británie změnila pravidla pro DPH. *Kurzycz*. [Online] 04. 02. 2021. [Citace: 31. 01. 2024.] <https://www.kurzycz.cz/zpravy/577340-velka-britanie-zmenila-pravidla-pro-dph/>.
- Kierzenkowski, Rafal, a další. 2016.** The Economic Consequences of. *OECD Publishing*. 2016, 16.
- Kowalski, Michal Arkadiusz. 2018.** *Brexit and the Consequences for International Competitiveness*. Cham : Palgrave Macmillan, 2018. ISBN 978-3-030- 03245-6.
- Kubátová, Eliška, Bednářová, Lucie a Kalánek, Filip. 2016.** EU a Velká Británie: Historie vztahů a cesta k referendu. *Euraktiv*. [Online] 23. 06. 2016. [Citace: 24. 06. 2023.] <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/eu-a-velka-britanie-historie-vztahu-a-cesta-k-referendu-000142/>.
- Latorre, María C., a další. 2020.** Making sense of Brexit losses: An in-depth review of macroeconomic studies. *Economic Modelling*. 2020.
- Marek, David, a další. 2019.** BREXIT: Analýza dopadů odchodu Velké Británie z EU. 2019.
- Marek, Jaromír. 2019.** *Drama zvané brexit*. Praha : Radioservis, 2019. ISBN 978-80-88286-10-3.
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2023.** Budoucí vztah UK s EU. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*. [Online] 2023. [Citace: 24. 06. 2023.] <https://mmr.gov.cz/cs/evropska-unie/spoluprace-v-ramci-eu-a-mezinarodni-spoluprace/brexit/budouci-vztah-uk-s-eu>.
- Monar, Jört. 2010.** *The 'Area of Freedom, Security and Justice': 'Schengen' Europe, Opt-outs, Opt-ins and Associates*. London : Palgrave Macmillan, 2010. ISBN 978-1-349-36358-2.
- Moneta. 2023.** Co jsou přímé zahraniční investice? *Moneta*. [Online] 2023. [Citace: 30. 12. 2023.] <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/prime-zahranicni-investice>.
- Mulabdic, Alen, Osnago, Alberto a Ruta, Michele. 2017.** Deep Integration and UK-EU Trade Relations. *World Bank Policy Research Working Paper No. 7947*. 2017.

- Novotný, Filip a Prokop, Ladislav. 2019.** Obchodní vztahy ČR se Spojeným královstvím v posledních letech. *Česká národní banka*. [Online] 2019. [Citace: 20. 12. 2023.] <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Obchodni-vztahy-CR-se-Spojnym-kralovstvim-v-poslednich-letech>.
- Pavlát, Vladislav. 2017.** The impact of Brexit on the Czech economy. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*. 2017, 314.
- Payne, Adam a Bienkov, Adam. 2018.** What is the Norway model? *Business Insider*. [Online] 05. 12. 2018. [Citace: 05. 11. 2023.] <https://www.businessinsider.com/what-is-the-norway-model-brexit-2018-4>.
- Portes, Jonathan a Forte, Giuseppe. 2017.** The economic impact of Brexit-induced reductions in migration. *Oxford Review of Economic Policy*. 2017.
- Priknerová, Lucie. 2016.** Přehledně o britském referendu. *Euroskop*. [Online] 06. 06. 2016. [Citace: 24. 06. 2023.] <https://euroskop.cz/2016/06/06/prehledne-o-britskem-referendu/>.
- Pruitt, Sarah. 2023.** The History Behind Brexit. *The History Channel*. [Online] 21. 09. 2023. [Citace: 05. 10. 2023.] <https://www.history.com/news/the-history-behind-brexit>.
- Řezáčová, Nikola. 2022.** Vztah Velké Británie a Evropské unie v současnosti. *Euroskop*. [Online] 11. 11. 2022. [Citace: 05. 10. 2023.] <https://euroskop.cz/2022/11/11/vztah-velke-britanie-a-evropske-unie-v-soucasnosti/>.
- Sampson, Thomas. 2017.** Brexit: The Economics of International Disintegration. *Journal of Economic Perspectives*,. 2017.
- Severa, Daniel. 2019.** Brexit přehledně: Co je brexit, kdy má nastat, jaké jsou varianty odchodu a jejich dopady. *Seznam Zprávy*. [Online] 28. 10. 2019. [Citace: 24. 06. 2023.] <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/brexit-wiki-79666>.
- The World Bank. 2024.** GDP growth (annual %) - Czechia, United Kingdom. *World Bank Group*. [Online] 2024. [Citace: 06. 02. 2024.] <https://www.worldbank.org/en/home>.
- Uberoi, Elise. 2016.** Analysis of the EU Referendum results 2016. *House of Commons Library Research Briefing*. 29. 06. 2016.
- Vandenbussche, Hylke, Connell, William a Simons, Wouter. 2017.** Global value chains, trade shocks and jobs: An application to Brexit. *CEPR Discussion Paper No. DP12303*. 2017.
- Whyman, Philip B. a Petrescu, Alina I. 2020.** *The Economics of Brexit: Revisited*. Cham : Springer International Publishing, 2020. ISBN 978-3-030-55947-2.

YouGov. 2016. How Britain voted at the EU referendum. *YouGov*. [Online] 27. 06. 2016.
[Citace: 30. 06. 2023.] <https://yougov.co.uk/politics/articles/15796-how-britain-voted>.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Výsledky referenda dle zemí	18
Obrázek 2 - Vývoj kurzu britské libry vůči české koruně (2016-2022)	49

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Porovnání modelů Brexitu	25
Tabulka 2 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2012-2022	35
Tabulka 3 Pořadí zemí dle exportu ČR za rok 2022	39
Tabulka 4 Pořadí zemí dle importu ČR za rok 2022	40
Tabulka 5 Pořadí zemí dle bilance ČR za rok 2022	41
Tabulka 6 - Pořadí VB z hlediska exportu a importu (2016-2022)	41
Tabulka 7 Export zboží do VB za rok 2016 dle SITC 1	43
Tabulka 8 Export zboží do VB za rok 2022 dle SITC 1	44
Tabulka 9 Import zboží z VB za rok 2016 dle SITC 1	45
Tabulka 10 Import zboží z VB za rok 2022 dle SITC 1	46
Tabulka 11 - Porovnání importu Strojů a dopravních prostředků z VB do ČR (rok 2016, 2022) dle SITC 2.....	47
Tabulka 12 - Porovnání exportu Strojů a dopravních prostředků z ČR do VB (rok 2016, 2022) dle SITC 2.....	48
Tabulka 13 Vývoj počtu českých firem s vlastníky z Velké Británie	51
Tabulka 14 Tempo růstu HDP ČR a VB v období 2012–2022	52
Tabulka 15 Průměr HDP ČR a VB před a po Brexitu	53
Tabulka 16 Matice SWOT	54

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - Výsledky referenda dle regionů	19
Graf 2 - Výsledky hlasování dle věkových kategorií	20
Graf 3 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2012–2022	35
Graf 4 Obchodní výměna zboží mezi ČR a VB v letech 2012–2015	36

8.4 Seznam použitých zkratk

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

EFTA – European Free Trade Association (Evropské sdružení volného obchodu)

EHS – Evropské hospodářské společenství

EMU – Evropská měnová unie

ES – Evropská společenství

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

EU – Evropská unie

EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii

Kč – Koruna česká

PZI – přímé zahraniční investice

SEPA – Single Europe Payment Area (Jednotná evropská platební oblast)

UKIP – United Kingdom Independence Party (Strana nezávislosti Spojeného království)

USA – United States of America (Spojené státy americké)

VB – Velká Británie

WTO – World Trade Organisation (Světová obchodní organizace)